

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**РОЗДАВАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ З КУРСУ
„КОНТРОЛЬ І РЕВІЗІЯ”**

для студентів напряму підготовки «Облік і аудит» денної форм
навчання

Укладач – Бондаренко О.О.

Відповідальний за випуск

Зав. кафедрою контролю

та аудиту Дікань Л. В.

Харків, ХНЕУ, 2009

Роздавальний матеріал з курсу „Контроль і ревізія” для студентів
напряму підготовки «Облік і аудит» денної форми навчання / Укл. О.О.
Бондаренко. – Харків: Вид ХНЕУ, 2009. – 52 с. (Укр.мова)

Подано роздавальний матеріал з курсу „Контроль і ревізія”, що
дає студентам можливість у наочній формі вивчати матеріал, робить
його найбільш зручним для засвоєння.

МОДУЛЬ 1.

Теоретико-методологічні основи економічного контролю та організації контрольно-ревізійного процесу

Тема 1. Становлення та розвиток контролю

Таблиця 1.1.

Генезис предмету економічного контролю на різних стадіях суспільного розвитку

Суспільство	Предмет господарського контролю
1	2
Первісне суспільство	Вся діяльність суспільства, його операції з виробництва продуктів та їх споживання. Общинна власність на знаряддя та засоби виробництва
Рабовласницьке суспільство	Виробництво продуктів, торговельні, землевласницькі та інші операції, які здійснюються державними установами, храмами та рабовласниками, спрямовані на примноження та зміцнення приватної власності на засоби виробництва та рабів.
Феодальне суспільство	Баланси і звітність підприємств (зовнішній контроль); наявність і рух капіталу; кредитні і розрахункові операції між купцями, лихварями, банками; процеси виробництва і приватна власність на засоби виробництва (внутрішній контроль)
Капіталістичне суспільство	Баланси, звітність, рахунки прибутків та збитків (зовнішній контроль); приватна капіталістична власність на засоби виробництва, всі господарські процеси, які здійснюються з метою збільшення прибутку власника (внутрішній контроль)
Соціалістичне суспільство	Господарські процеси, розрахунково-кредитні операції ланок сфери матеріального виробництва, фактична наявність та рух національного багатства в процесі розширеного соціалістичного відтворення
Сучасний стан	Господарські процеси, фактична наявність та рух майна в процесі розширеного відтворення, а також виробничі відносини, що при цьому виникають

Таблиця 1.2.

Етапи розвитку системи контролю в умовах розбудови ринкових відносин в Україні

Найменування етапу	Зміст етапу
Етап становлення (1990–1997 рр.)	<p>Сформовані базові умови для створення системи контролю та мережі контролюючих органів, досягнуте конституційне та законодавче закріплення правових гарантій їх діяльності, започатковане розмежування контрольних повноважень між органами державної влади і місцевого самоврядування, утворено каркас інфраструктури незалежного контролю, організовано кадрове, інформаційне, методичне та інше забезпечення контрольної системи.</p>
Етап удосконалення (з 1998 року)	<p>Передбачає заходи щодо реформування та подальшого розвитку контролюючих інституцій у державній сфері та громадському суспільстві, оптимізації та підвищення їх ефективності в ході реалізації парламентської, адміністративної, судової, муніципальної реформ та реформування громадського суспільства. Логічним продовженням даного етапу у дійсний час є затверджена стратегія розвитку системи державного фінансового контролю, що здійснюється органами виконавчої влади [14]. Метою цієї Стратегії є підвищення дієвості державного фінансового контролю, спрямованого на зміцнення фінансової дисципліни в державі, дотриманні принципів ефективності, доцільності та економічності управління суспільними ресурсами.</p>

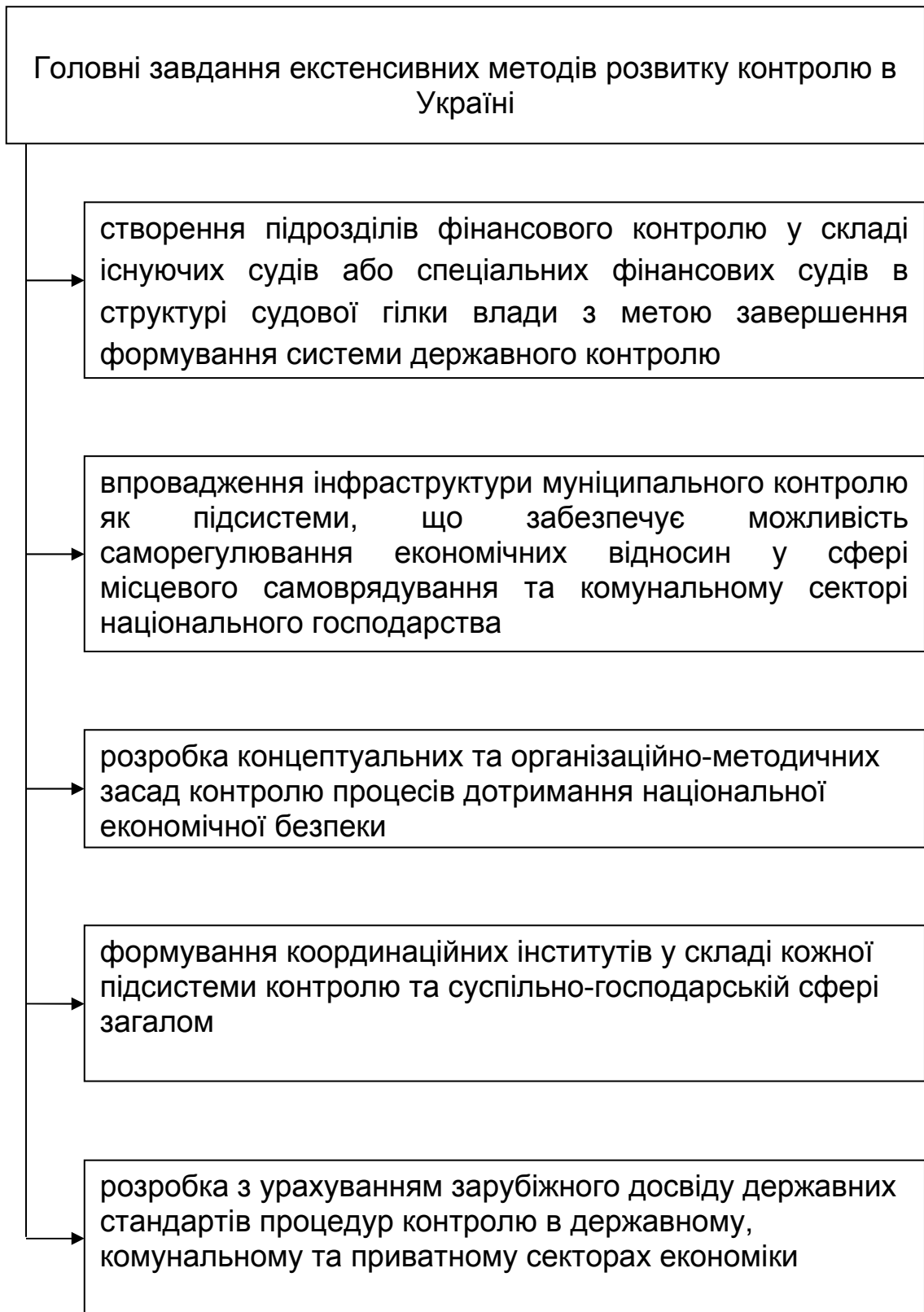

Рис. 1.4. Головні завдання екстенсивних методів розвитку контролю в Україні

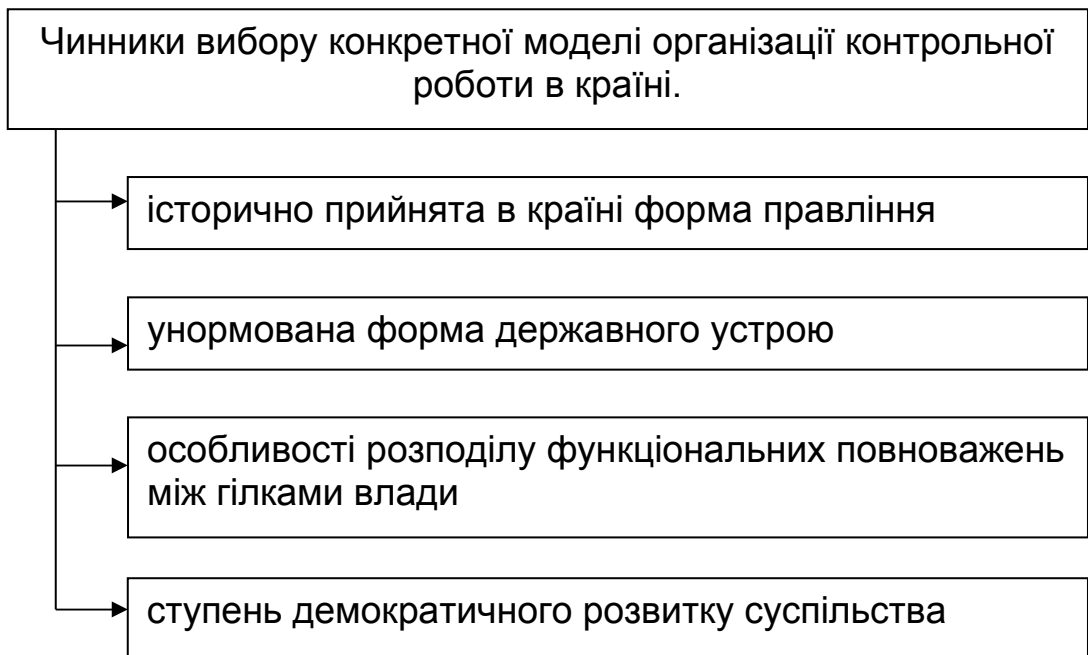

Рис. 1.5. Чинники вибору конкретної моделі організації контрольної роботи в країні.

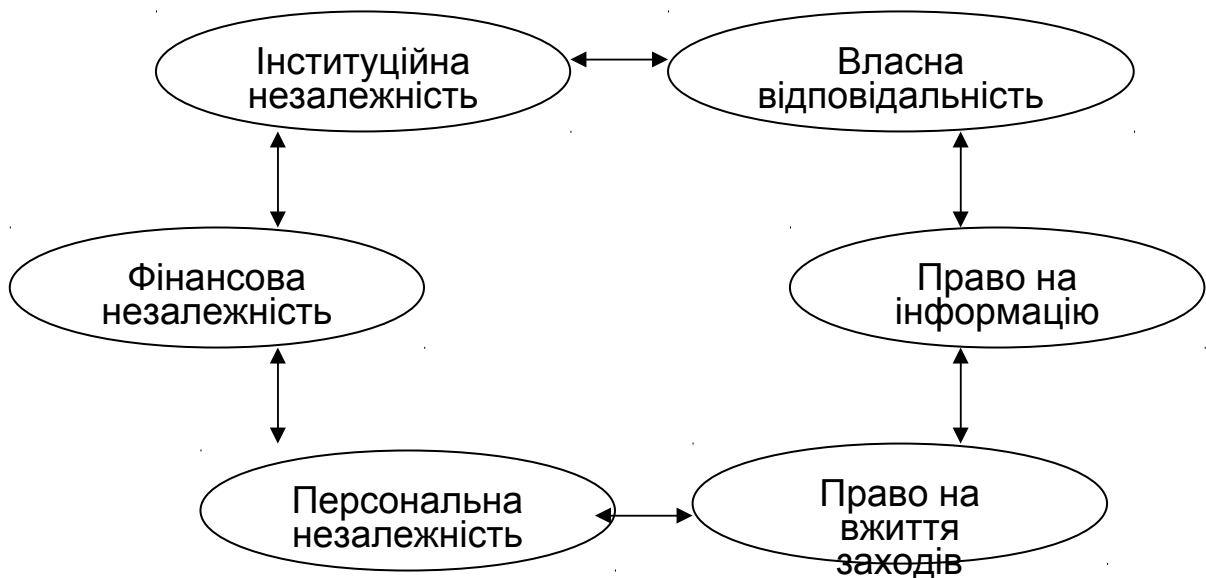

Рис. 1.6. Основні принципи Лімської декларації

Тема 2. Сутність контролю.

Рис. 2.1. Основні різновиди контролю з погляду суспільних процесів

Визначення поняття «контроль» в різних джерелах спеціальної літератури

Джерело	Визначення поняття «контроль»
1	2
Енциклопедичний словник бізнесмена: менеджмент, маркетинг, інформатика. – К.: Техніка, 1993. – 856 с.	Контроль - замір і аналіз результатів виконання стратегічних планів, планів маркетингу й впровадження заходів, що коригують їх
Усач Б.Ф. Контроль і ревізія. – К.: Іноре, 1998. – 352 с.	Контроль – (франц. «controle», список, який ведеться в двох примірниках; тут – повернення до питання, що розглядалося раніше, його перевірка) означає перевірку виконання тих або інших господарських рішень з метою встановлення їх законності та економічної доцільності
Валуєв Б.И. Контроль в системі хозрасчёта// Аудитор Украины. – 2001. - № 6. – С. 26 – 29.	Контроль – це процес отримання фактичних даних, зіставлення їх з критеріями, що характеризують мету управління, виявлення відхилень, з'ясування причин їхнього утворення
Бутинець Ф.Ф., Бардаш С.В., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Контроль і ревізія. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 512 с.	Контроль – це систематичне спостереження і перевірка процесу функціонування відповідного об'єкту з метою встановлення його відхилень від заданих параметрів
Жила В.Г. Ревізія та аудит. – К.: МАУП, 1998. – 96 с.	Контроль як процес, що забезпечує відповідність функціонування об'єкту управління прийнятим управлінським рішенням та напрямків на успішне досягнення поставлених цілей
Белобжецкий И.А. Финансово-хозяйственный контроль в управлении экономикой // Аудитор Украины. – 2001.- № 6. – С.31-34.,	контроль – це система спостереження і перевірки процесу функціонування і фактичного стану управлінського об'єкта з метою оцінки обґрунтованості й ефективності прийнятих управлінських рішень і результатів їхнього виконання, виявлення відхилень від вимог цих рішень, усунення несприятливих явищ.
Юрчишин В.В. Фінансовий контроль.//Статистика України.-2002.- №1.- С.38-42.	Контроль - певний процес, який складається з таких видів діяльності: встановлення стану визначеного, встановлення дійсного стану, порівняння виконаного з визначеними положеннями з метою встановлення відповідності чи невідповідності, з'ясування причин відповідності або невідповідності
Дікань Л.В. Контроль і ревізія: Навч. посіб.- 2-ге вид., перероб. і доп.-К.: Знання, 2007.-327 с.	Під контролем слід розуміти систему відносин з приводу систематичного спостереження і перевірки ходу функціонування відповідного об'єкта деякого суспільного, виробничого або іншого процесу контролюючими органами, установами, уповноваженими особами з метою встановлення відхилень об'єкта контролю від заданих параметрів.

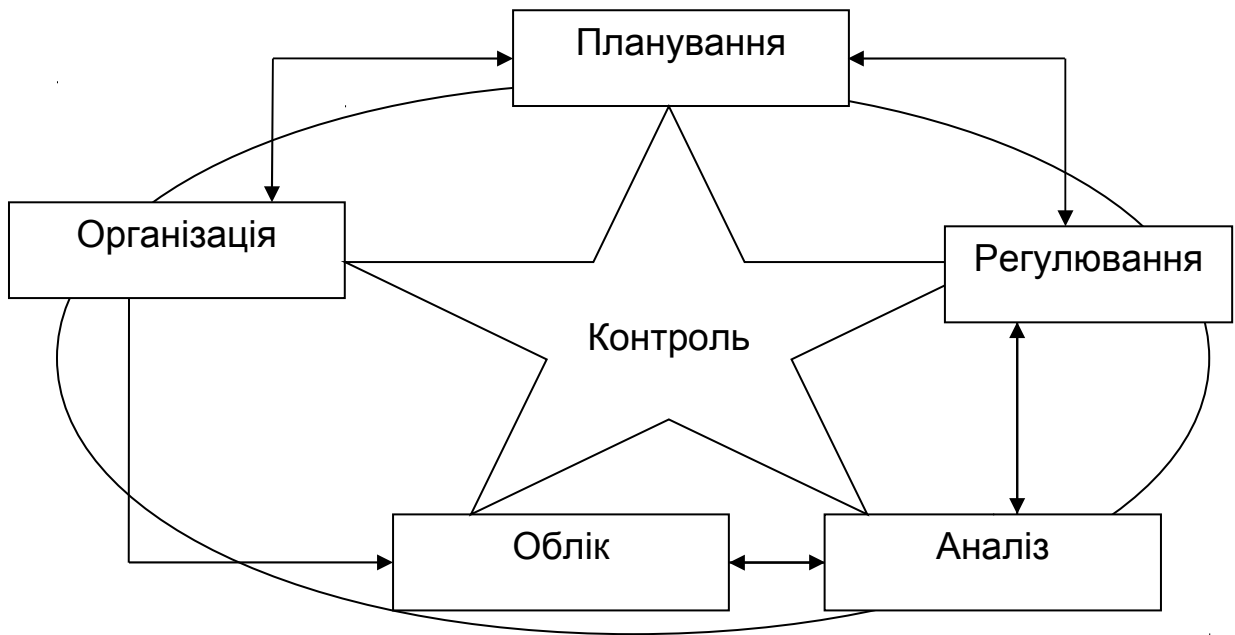

Рис. 2.2. Контроль як одна із функцій (або підсистем) загального управління

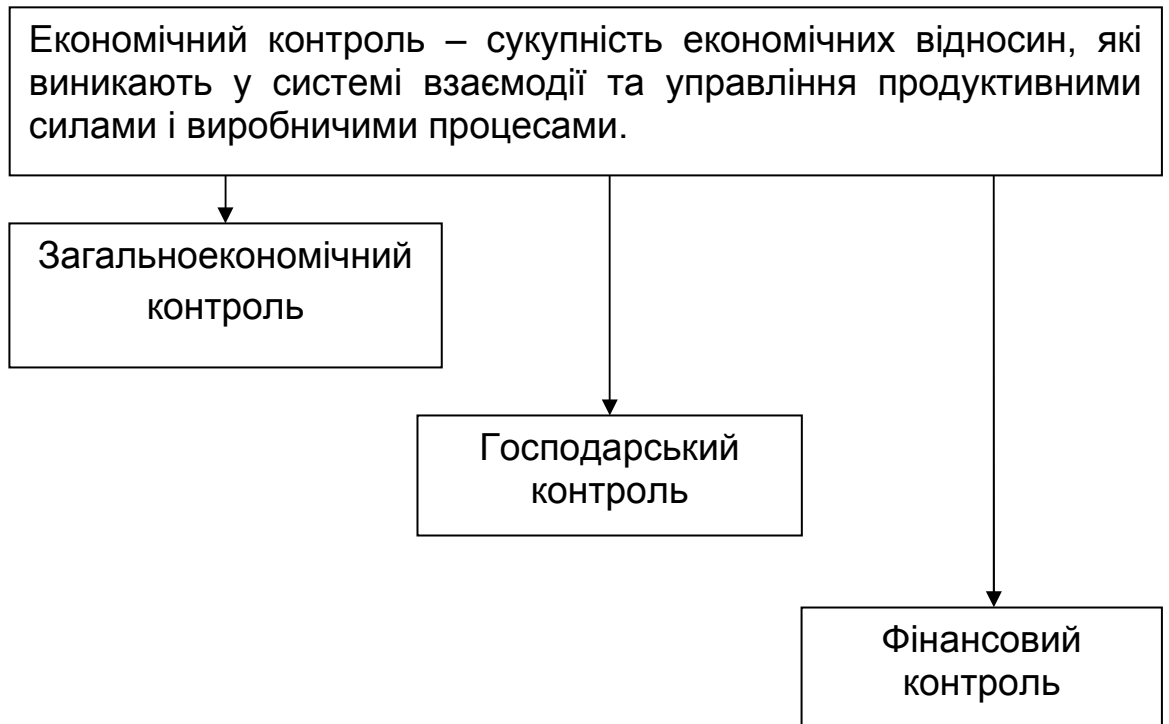

Рис. 2.3. Складові елементи економічного контролю

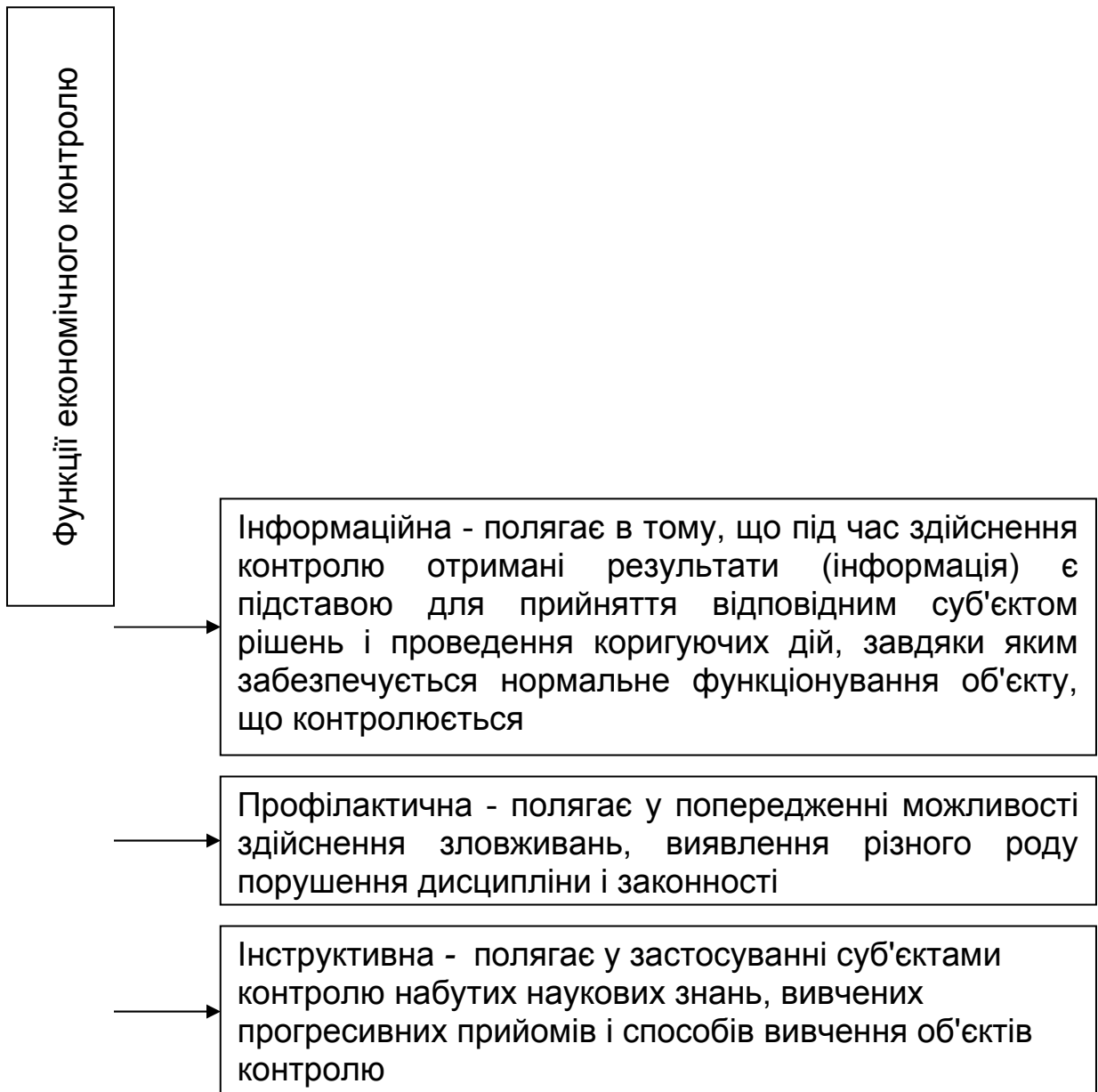

Рис. 2.4. Функції економічного контролю

Рис. 2.5. Принципи економічного контролю

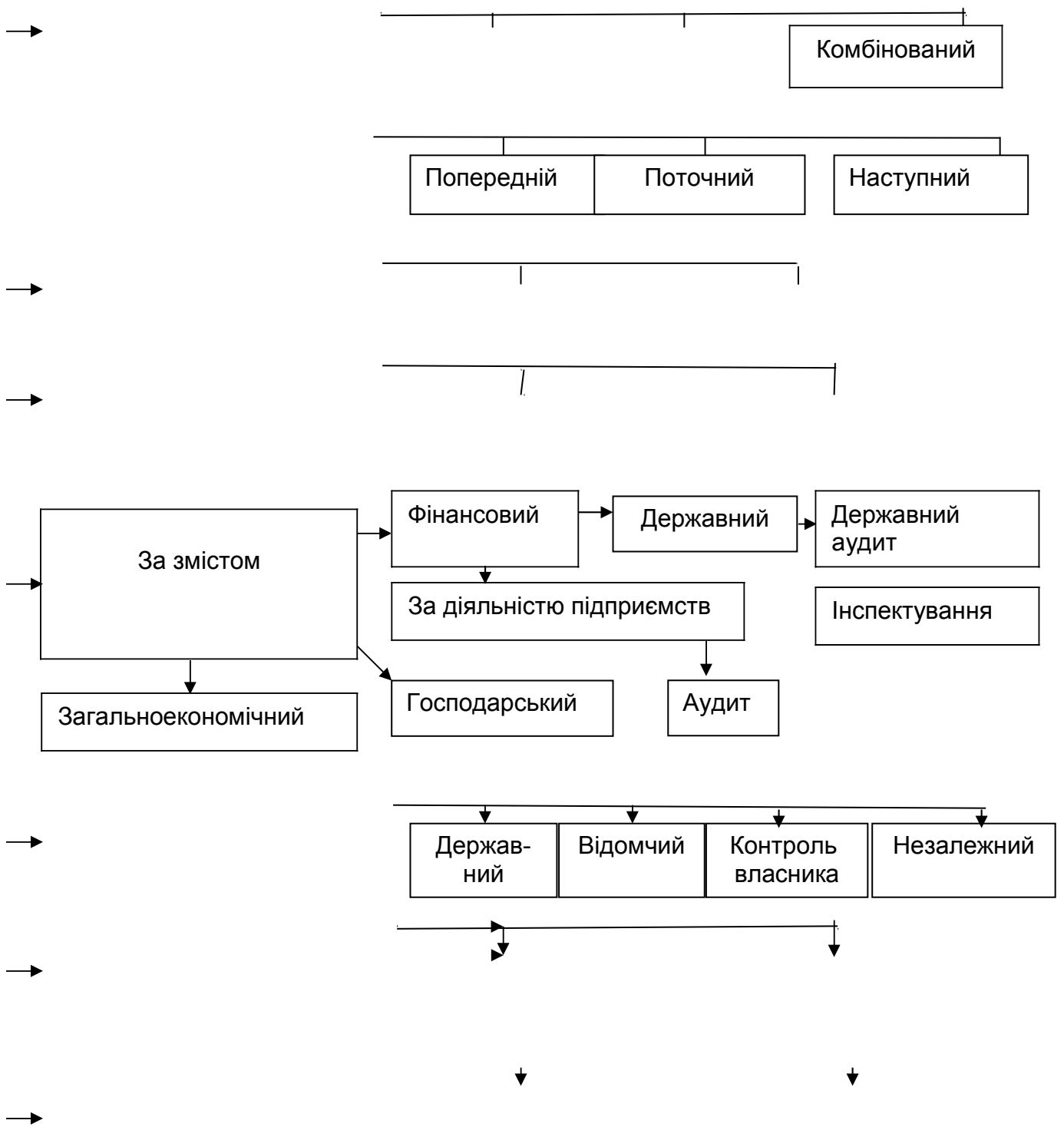

Рис. 2.6. Загальна класифікація економічного контролю

Внутрішньогосподарський контроль підприємства

Планово-
економічний
відділ

На стадіях розробки заходів з раціонального використання виробничих запасів, фонду заробітної плати, скорочення витрат ручної праці, розробки річного плану виробництва продукції за номенклатурою та обсягом

Відділ організації
праці та заробітної
плати

Участь у розробці планів з праці та зарплати, розробка завдань та планів зі зниження трудо-місткості, складання кошторисів, використання фондів заохочення, розробки штатного розкладу тощо

Рис. 2.8. Основні рівнево-організаційні форми економічного контролю в Україні

Рис. 2.9. Суб'єкти державного економічного контролю

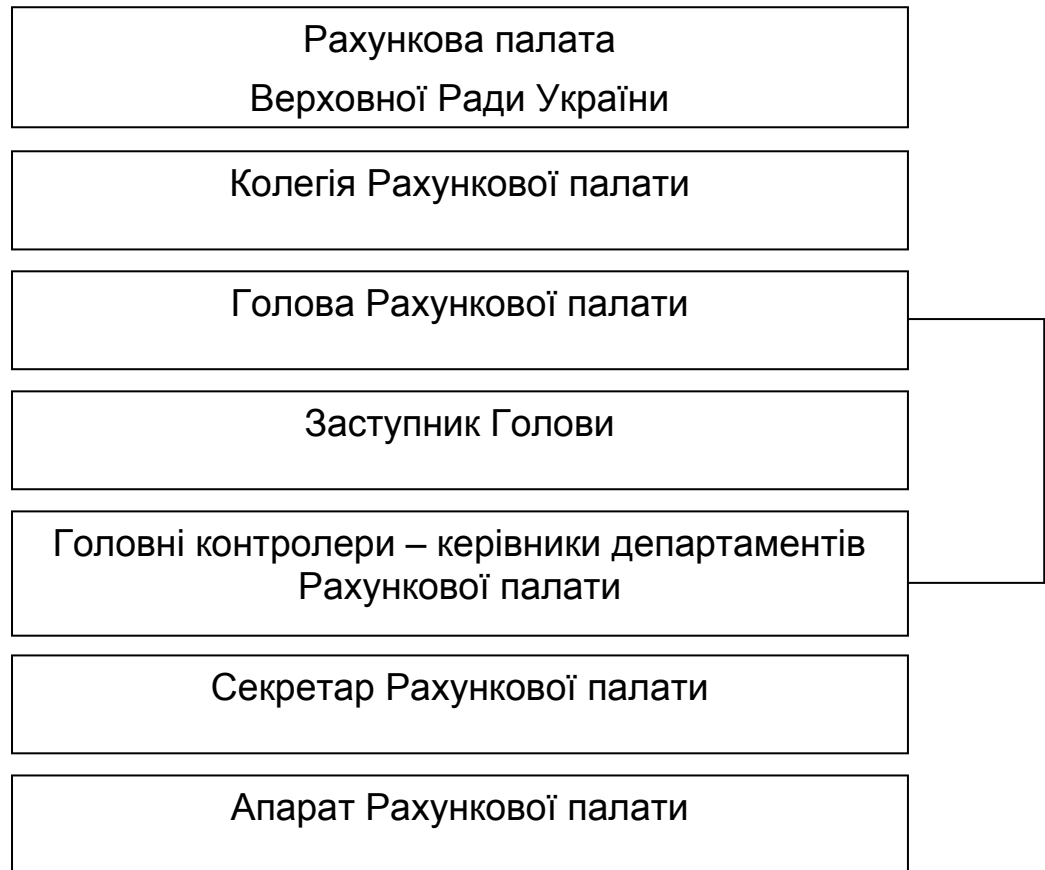

Рис. 2.10. Структура Рахункової палати Верховної Ради України

Рис. 2.11. Організаційна структура Державної контрольно-

Рис. 2.12. Структура Державного казначейства України

Тема 3 Класифікація фінансового контролю

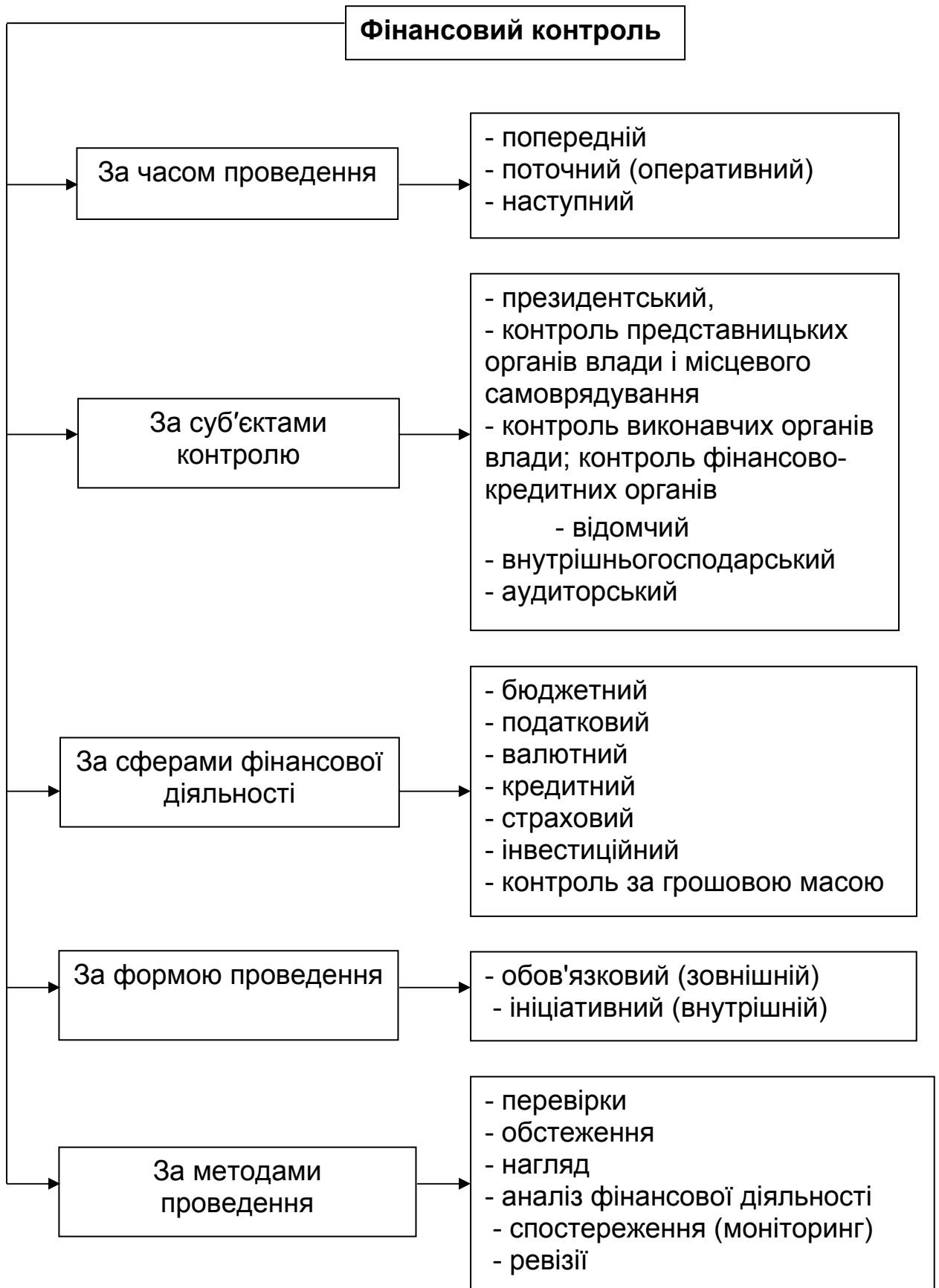

Рис. 3.1. Класифікація фінансового контролю

Рис. 3.2. Предмет фінансового контролю

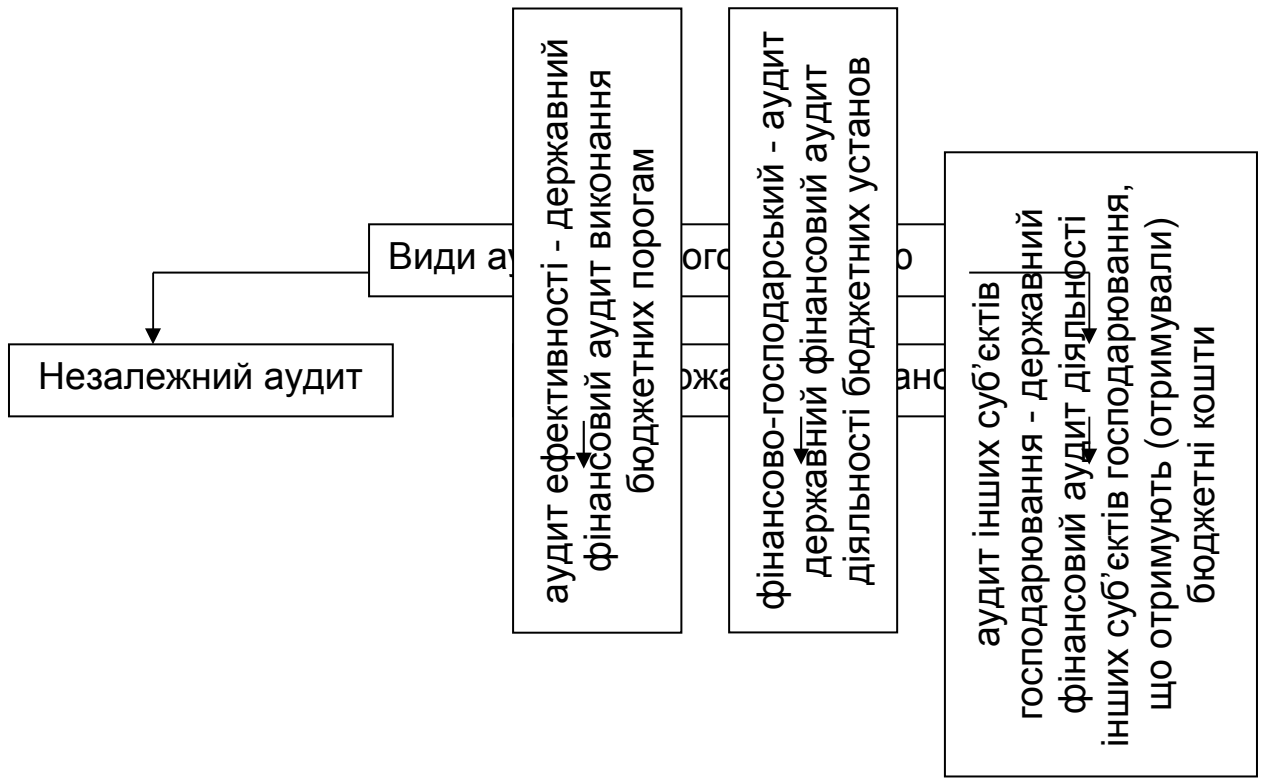

Рис. 3.3. Види аудиторського контролю відповідно до Господарського кодексу України

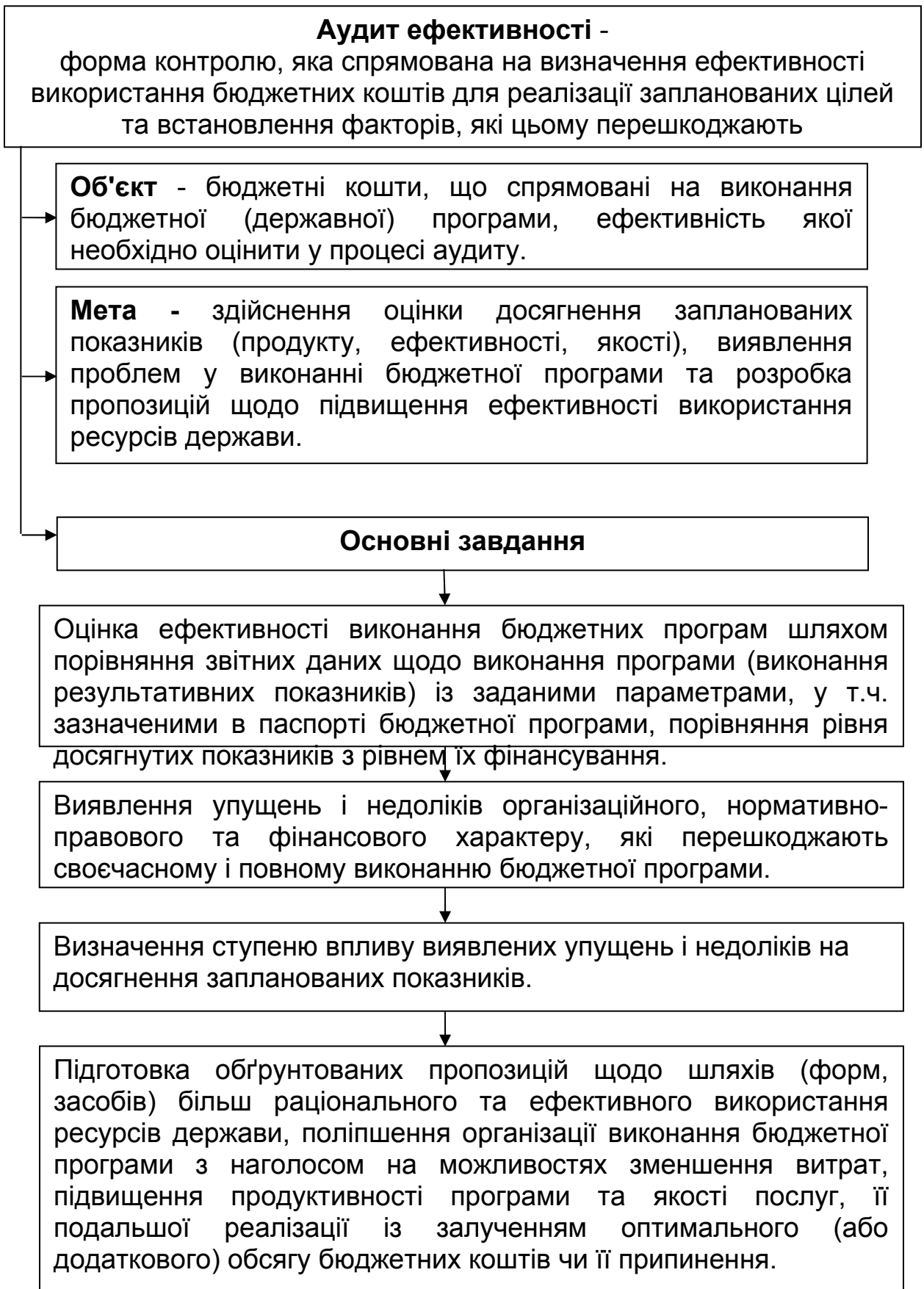

Рис. 3.4. Характеристика аудиту ефективності

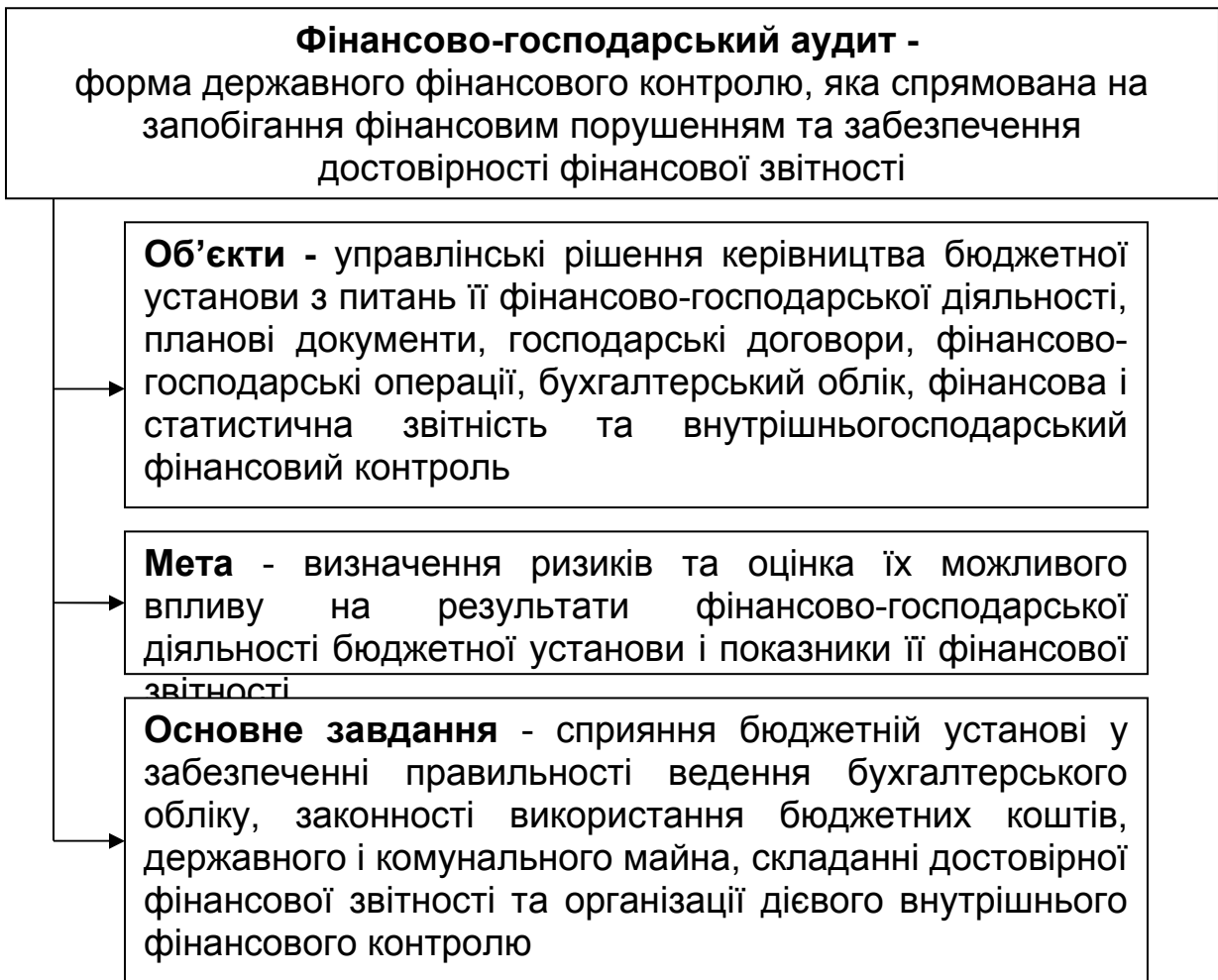

Рис. 3.5. Характеристика фінансово-господарського аудиту

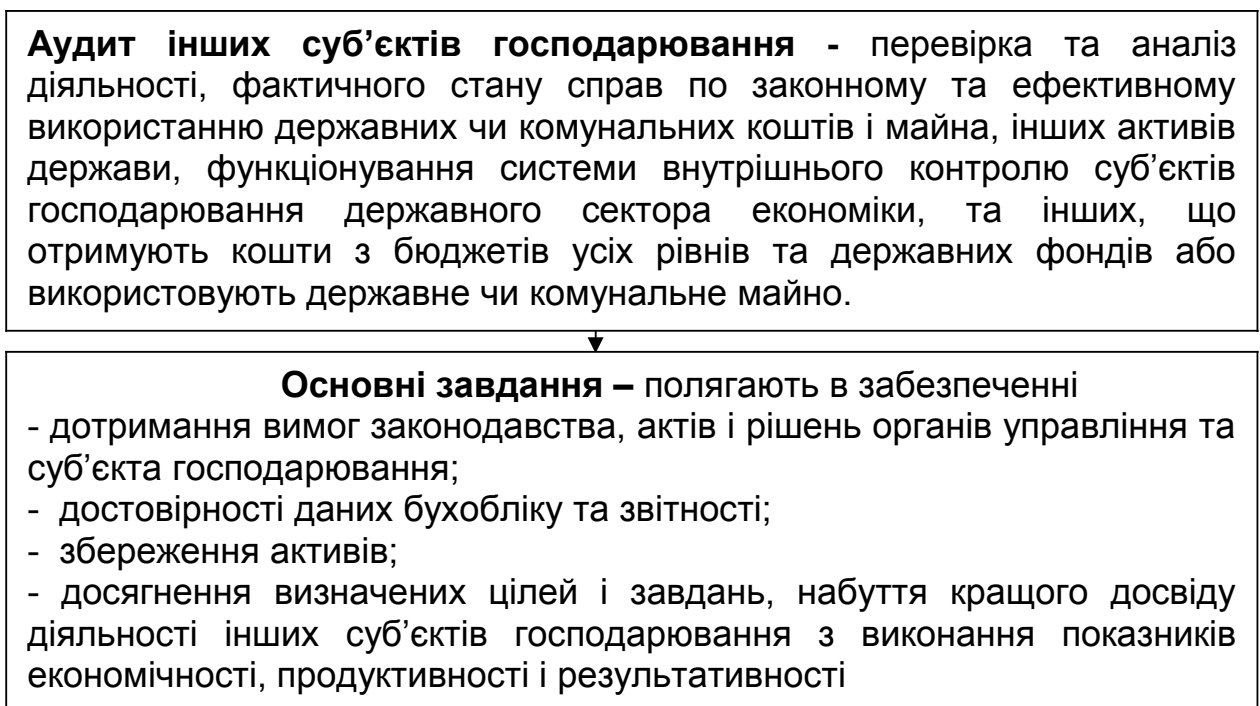

Рис. 3.6. Характеристика аудиту інших суб'єктів господарювання

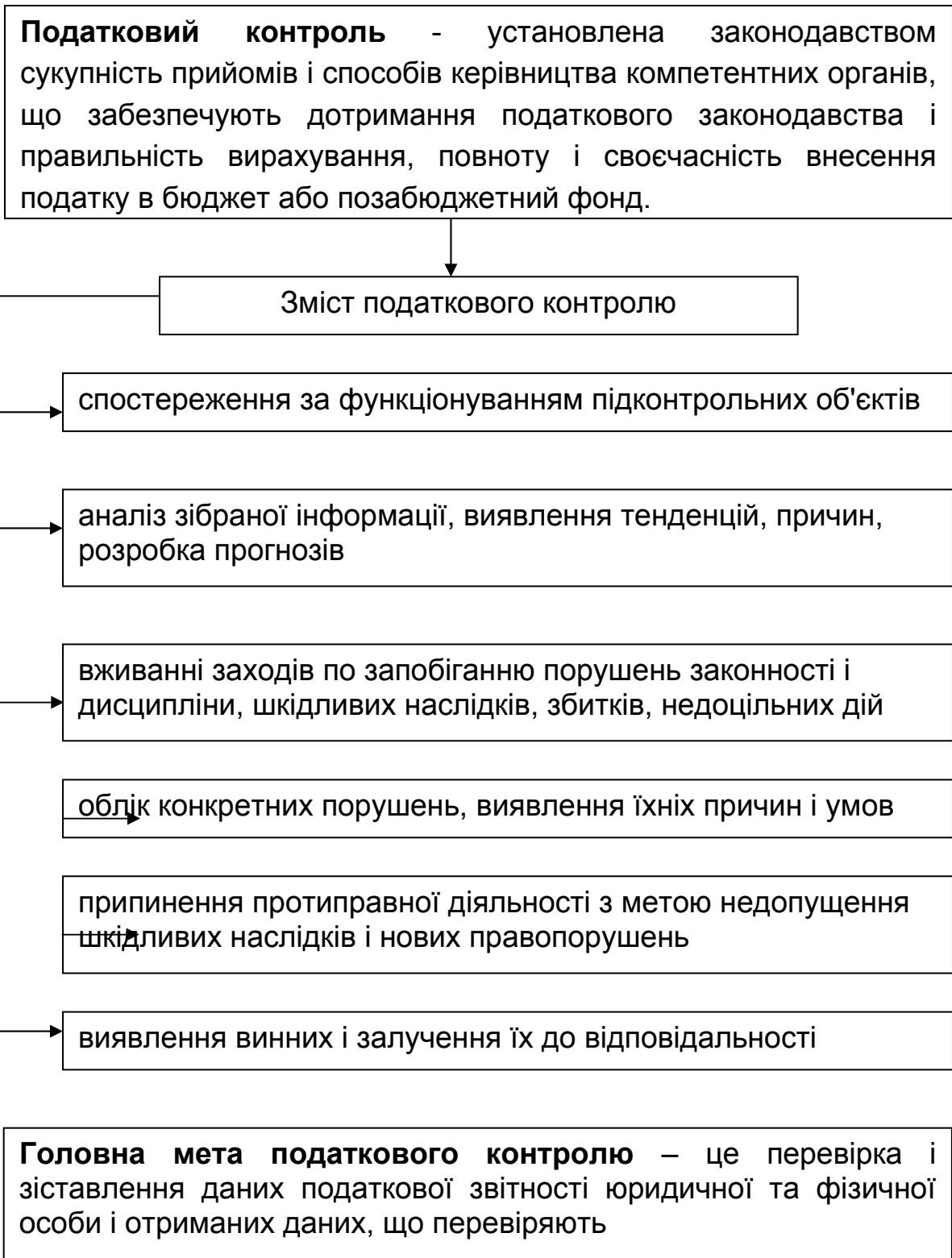

Рис. 3.7. Характеристика податкового контролю

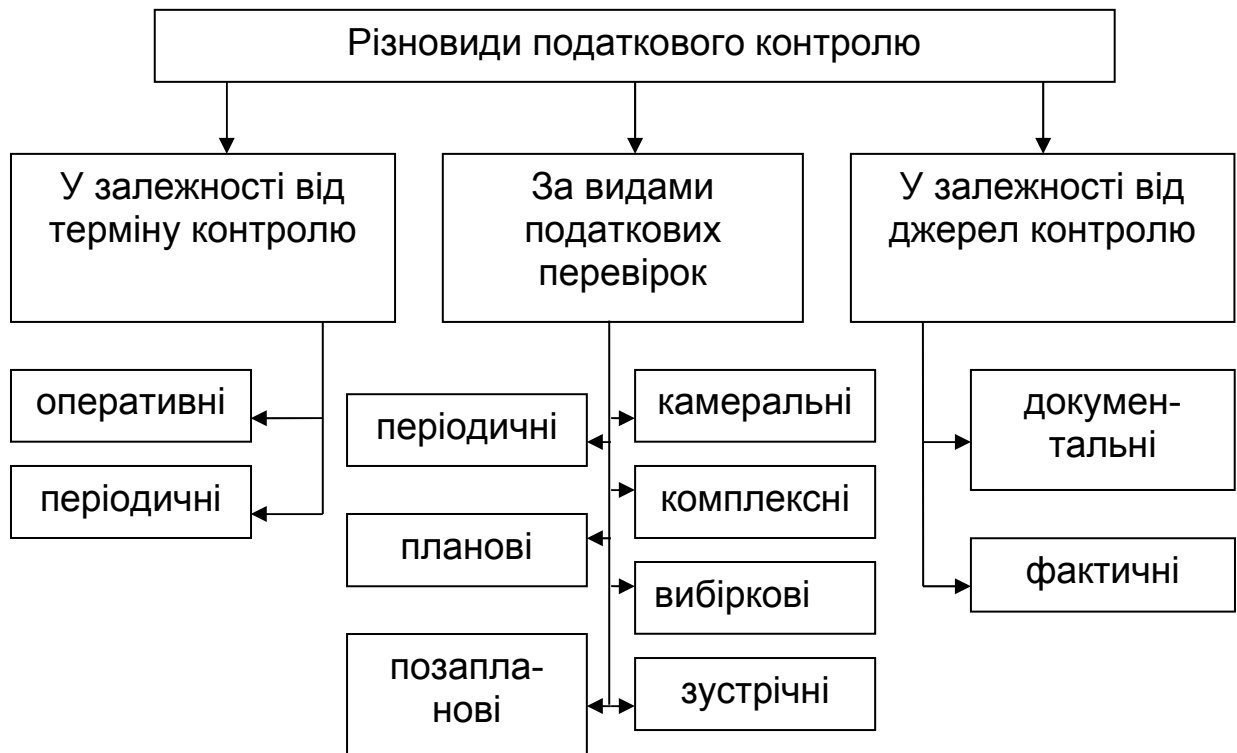

Рис. 3.8. Різновиди податкового контролю

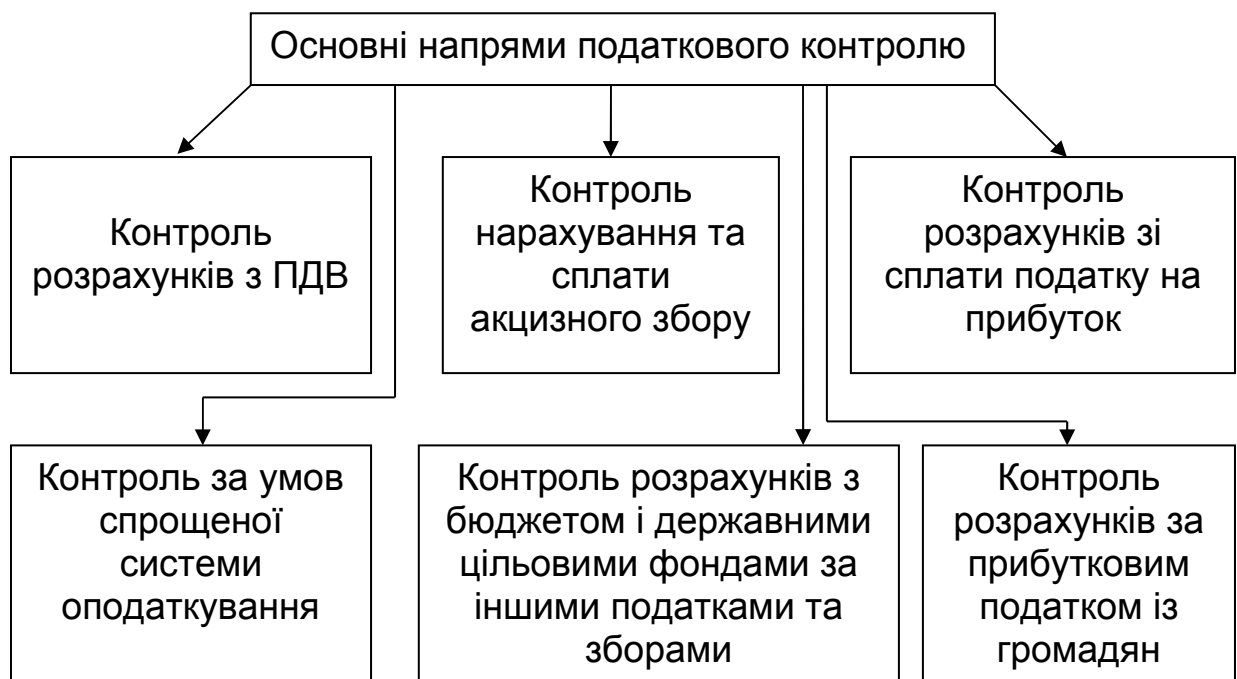

Рис. 3.9. Основні напрямки податкового контролю в Україні

Бюджетний контроль – це сукупність заходів, які проводять державні органи і пов'язані з перевіркою законності, доцільності і ефективності утворення, розподілу і використання грошових фондів держави і місцевих органів самоврядування

Суб'єкти контролю – органи державної влади, відомчі контролюючі органи, внутрішні служби суб'єкта господарювання та незалежні аудиторські фірми і служби;

Об'єкти контролю – грошових та розподільчих процесів, що виникають при формуванні і використанні грошових фондів держави і місцевих органів самоврядування

Основні завдання:

дотримання процедури складання, розгляду і затвердження бюджету, а також його виконання

дотримання бюджетного законодавства

контроль за правильністю формування дохідної частини бюджету

перевірка ефективності і цільового використання бюджетних коштів і коштів позабюджетних фондів

контроль за правильністю ведення бухгалтерського обліку і звітності

виявлення резервів збільшення дохідної бази бюджету держави

контроль за реалізацією механізму міжбюджетних відносин

Рис. 3.10. Характеристика бюджетного контролю

Рис. 3.11. Основні функції Державного казначейства України

Рис.3.12. Основні напрями казначейського контролю за надходженням бюджетних коштів

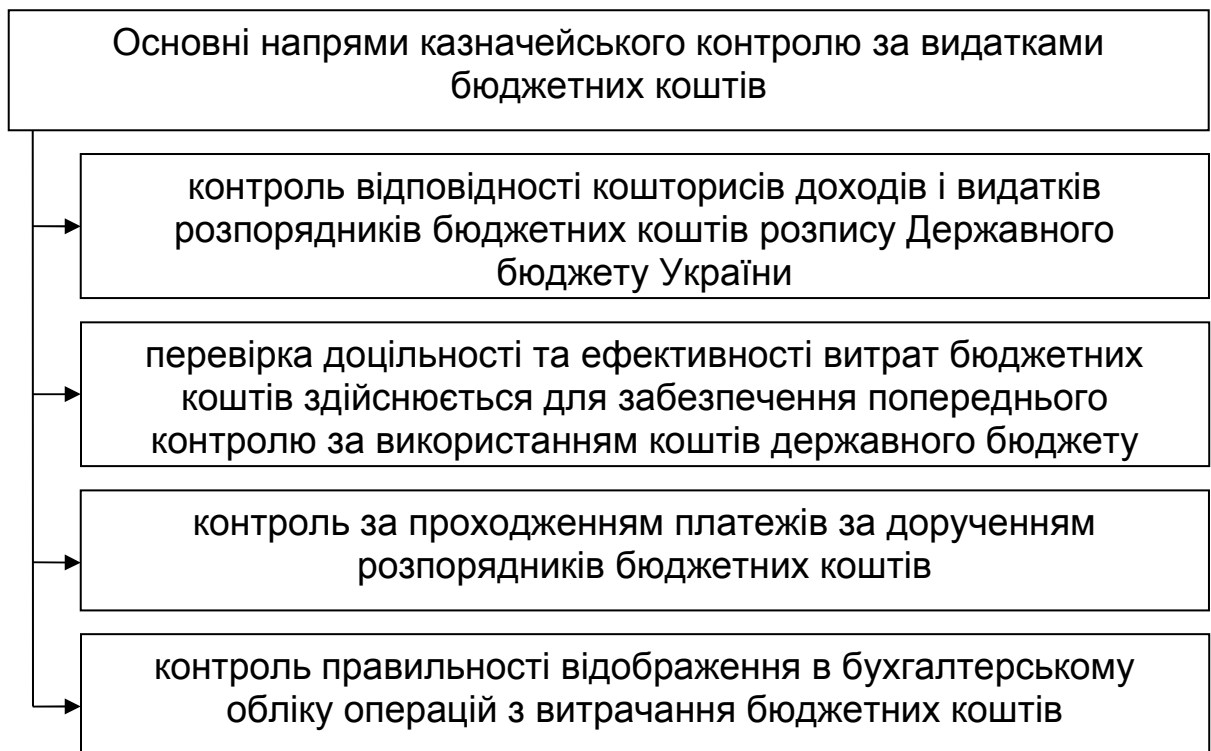

Рис .3.13. Основні напрями казначейського контролю за видатками бюджетних коштів

Рис. 3.16. Об'єкти контролю діяльності комерційного банку

Тема 4. Ревізія: поняття і зміст

Таблиця 4.1.

Визначення поняття «ревiзiя» в рiзних джерелах специальної лiтератури

Джерело	Визначення поняття «ревiзiя»
1	2
Закон України «Про державну контрольно-ревiзiйну службу в Україні». – http://www.rada.kiev.ua .	Ревiзiя – є <i>формою</i> здiйснення iнспектування. <i>iнспектування</i> полягає у документальній i фактичній перевiрцi певного комплексу або окремих питань фiнансово-господарської дiяльностi суб'єкта контролю i проводиться у формi ревiзiї. А ревiзiя, в свою чергу, повинна забезпечувати виявлення фактiв порушення законодавства, встановлення винних у їх допущеннi матерiальних i посадових осiб
Усач Б.Ф. Контроль i ревiзiя. Пiдручник.– К.: Знання-Прес, 2002. – С.35	Ревiзiя - <i>форма</i> документального контролю за фiнансово-господарською дiяльностiю пiдприємства, дотриманням законодавства з фiнансових питань, достовiрностi облiку i звітностi; <i>спосiб</i> документального викриття нестач, розтрат, привласнень чи крадiжок коштів i матерiальних цiнностей, попередження фiнансових зловживань
Белов Н.Г. Контроль и ревизия в сельскохозяйственных предприятиях. – М.: Статистика, 1976. – С.16	Ревiзiя - найважливіший <i>спосiб</i> господарського контролю, який передбачає перегляд раніше здiйснених господарських операцiй з метою встановлення їх законностi i доцiльностi
Бутинець Ф.Ф., Бардаш С.В., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Контроль i ревiзiя. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – С.189	Ревiзiя - це метод документального контролю фiнансово-господарської дiяльностi пiдприємства за дотриманням законодавства з фiнансових питань, достовiрностi облiку та звітностi; спосiб документального виявлення нестач, розтрат, привласнення коштів i матерiальних цiнностей, попередження фiнансових зловживань
Жила В.Г. Ревiзiя та аудит. – К.: МАУП, 1998. – С.7.	Ревiзiя - це сукупність контрольних дiй за дiяльностiю пiвдiомчих пiдприємств та органiзацiй, що здiйснюються за дорученням керiвника вищого органу управлiння ревiзiйною групою або ревiзором, при яких встановлюється законність, достовiрність та економiчна доцiльнiсть здiйснених господарських операцiй, а також правильнiсть дiй посадових осiб, що брали участь в їх проведеннi
Шпиг А.А. Ревизия и контроль в торговле. – М.: Экономика, 1982. – С. 21	Ревiзiя - це систематичний спосiб перевiрки виробничої i господарсько-фiнансової дiяльностi юридичної особи з точки зору дотримання законностi, ефективностi виробництва та якостi роботи, що здiйснюється за даними облiку, звітностi та за iншими джерелами нтованостi й ефективностi прийнятих управлiнських рiшень i результатiв їхнього виконання, виявлення вiдхилень вiд вимог цих рiшень, усунення несприятливих явищ.

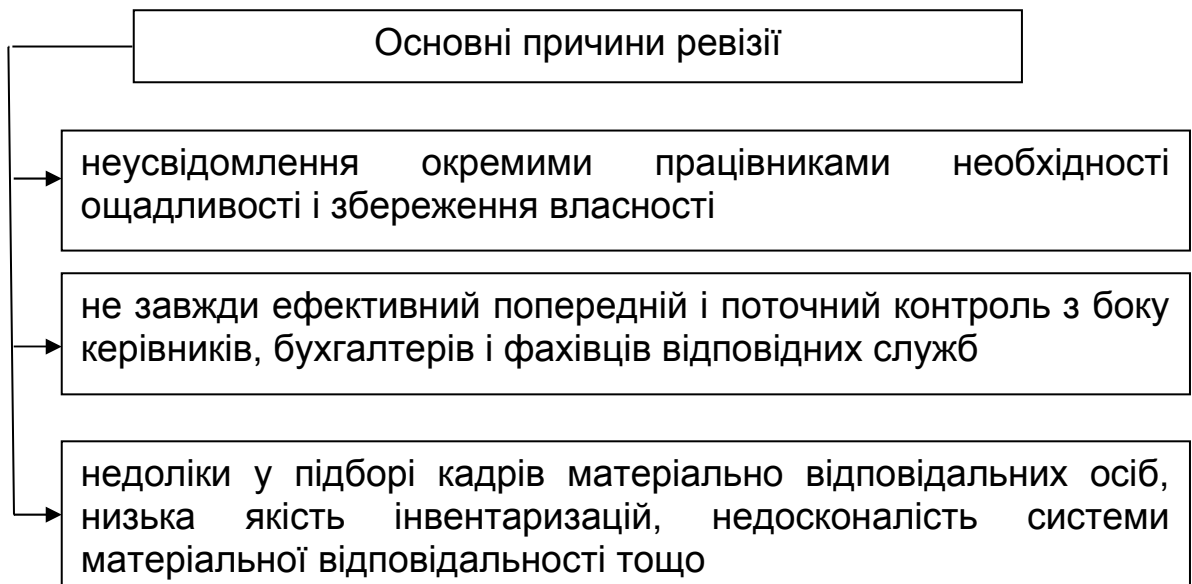

Рис. 4.1. Основні причини ревізії

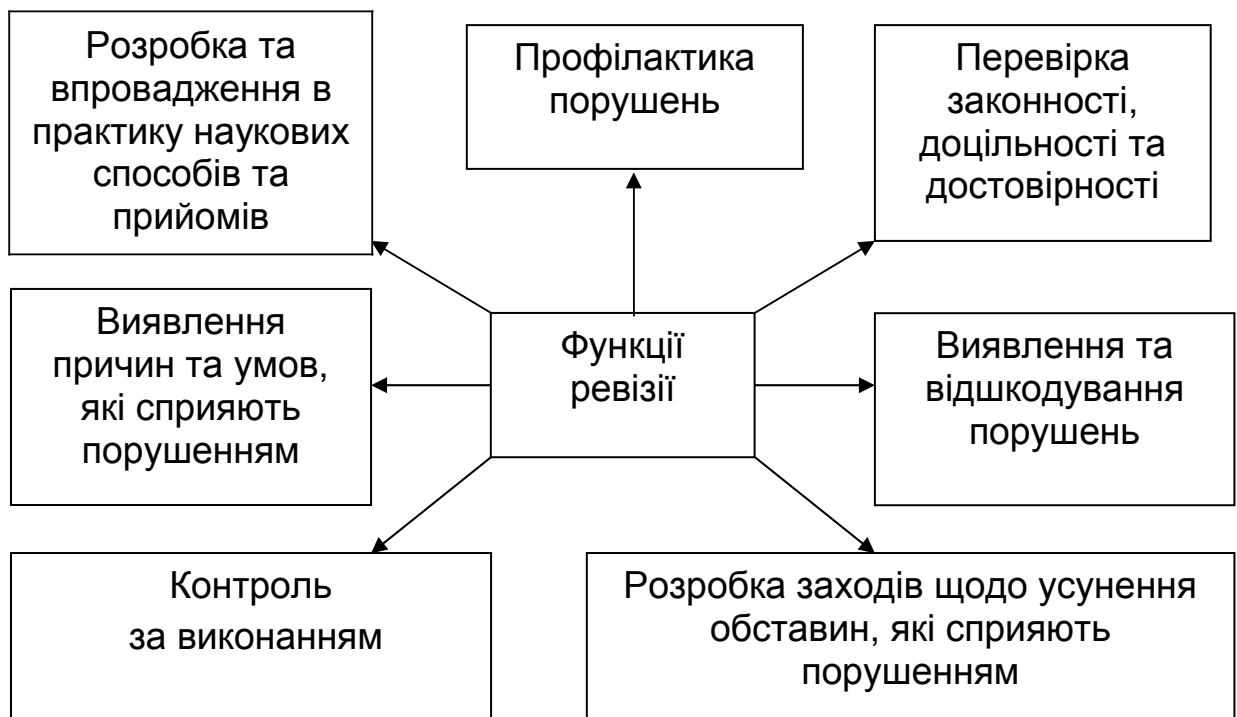

Рис. 4.2. Функції ревізії

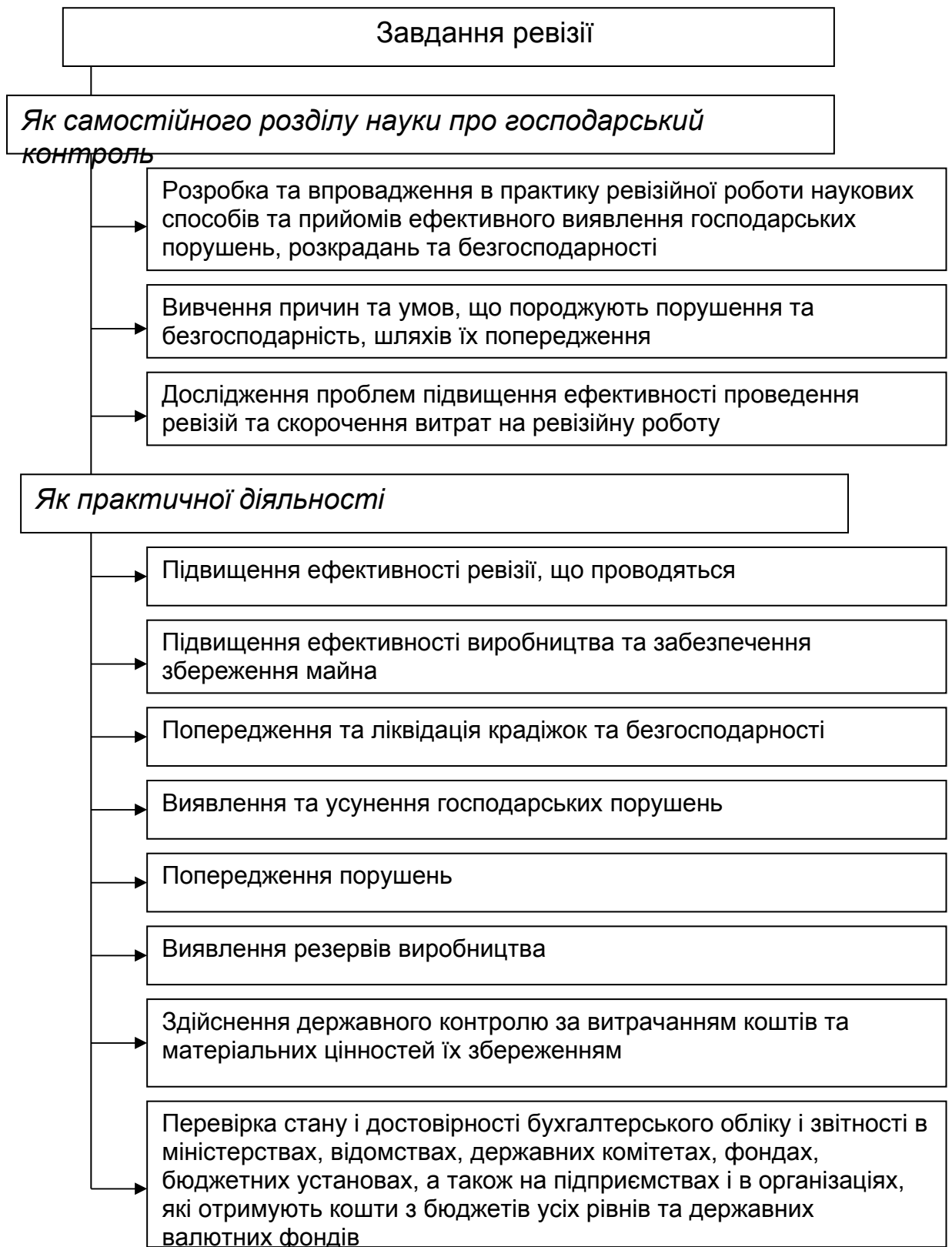

Рис. 4.3. Завдання ревізії на теоретичному і практичному рівні

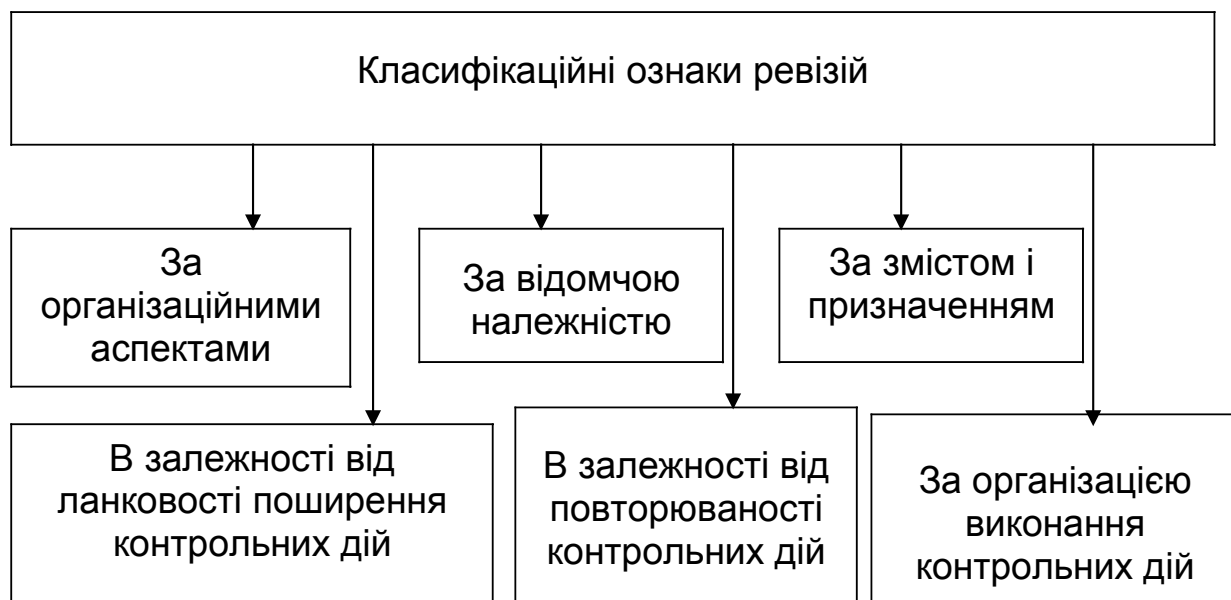

Рис. 4.4. Класифікаційні ознаки ревізій

Таблиця 4.2.

Найбільш характерні відмінності ревізії, що проводиться за зверненням правоохоронних органів, від планової ревізії

Ревізія за зверненням правоохоронних органів	Планова ревізія
Визначається як засіб збору доказів шляхом використання спеціальних економічних знань	Визначається як основна форма наступного контролю фінансово-господарської діяльності підприємства
Основне завдання – встановлення та перевірка фактів порушення чинного законодавства та економічних злочинів	Основне завдання – перевірка законності господарських операцій, достовірності обліку та звітності
У ході ревізії ревізор виконує завдання слідчого (прокурора)	Ревізор керується програмою перевірки
У процесі проведення ревізор взаємодіє з правоохоронним органом	Ревізор взаємодіє з керівником контролюючого органу
Об'єктом ревізії є не тільки документи, але і дані, отримані у ході оперативно-розшукових дій	Об'єктом ревізії є облікові документи, реєстри та звітність

Рис. 4.5. Класифікація ревізій за ознаками.

Тема 5. Організація контрольно-ревізійної діяльності

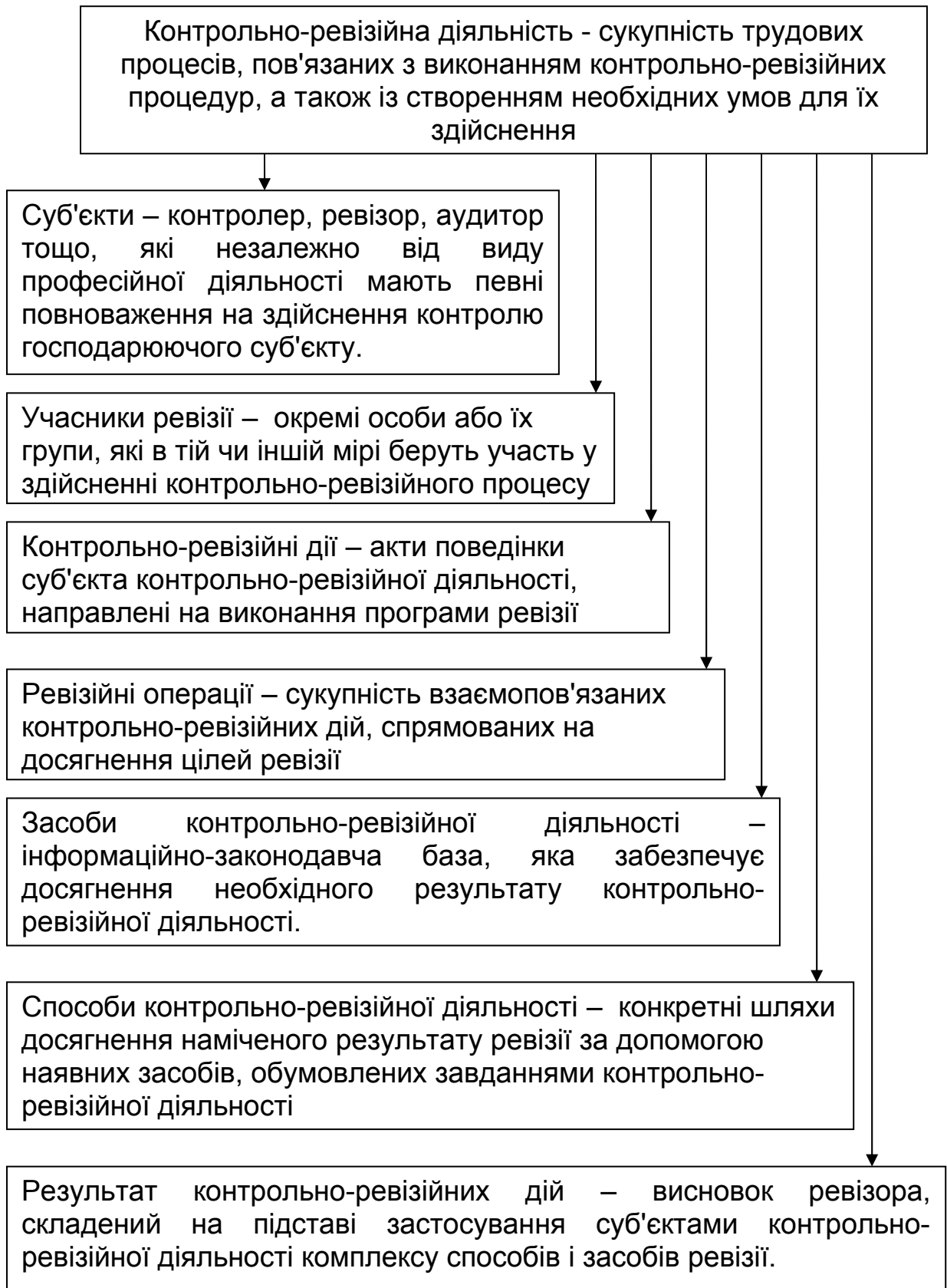

Рис. 5.1. Зміст контрольно-ревізійної діяльності

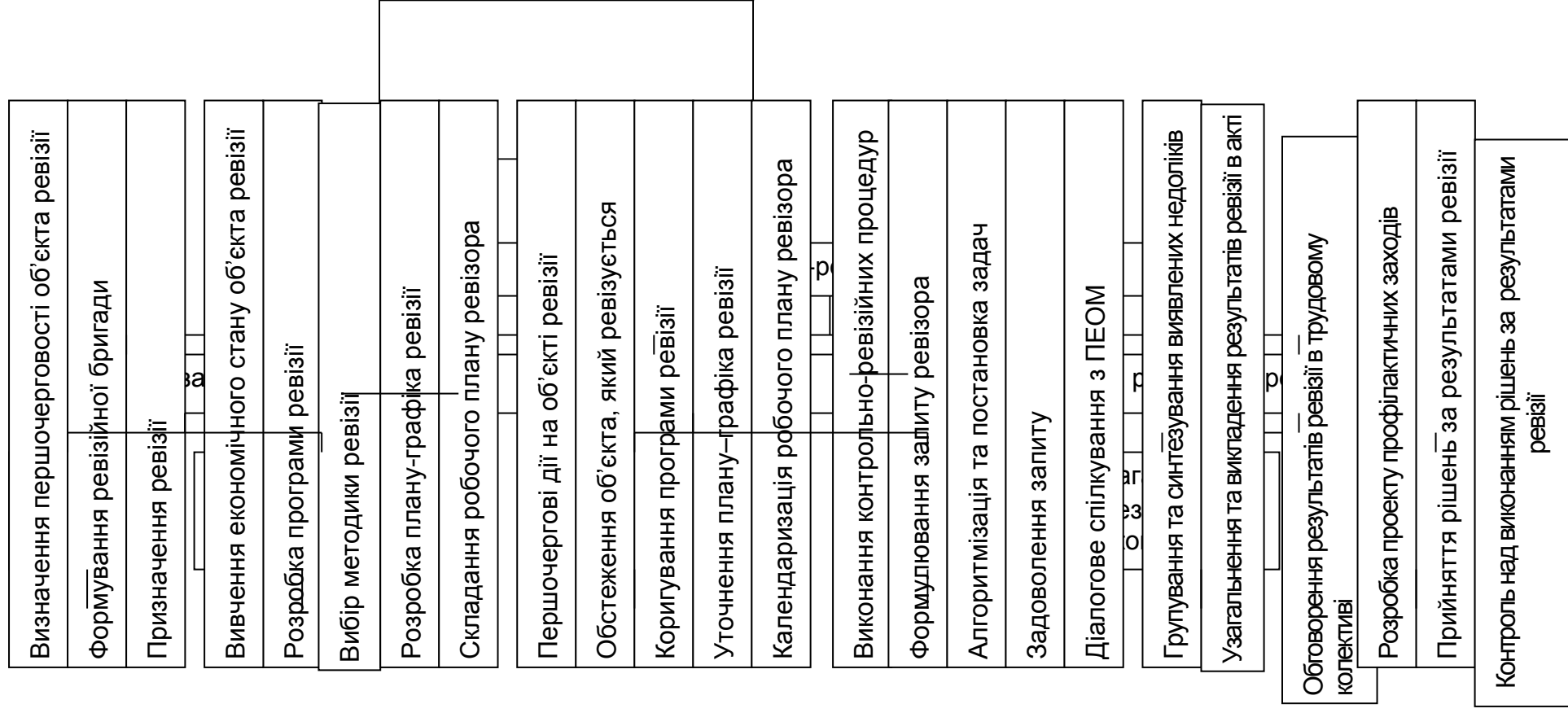

Рис. 5.2. Зміст контрольно-ревізійного процесу

Рис. 5.3. Принципи планування контрольно-ревізійної діяльності

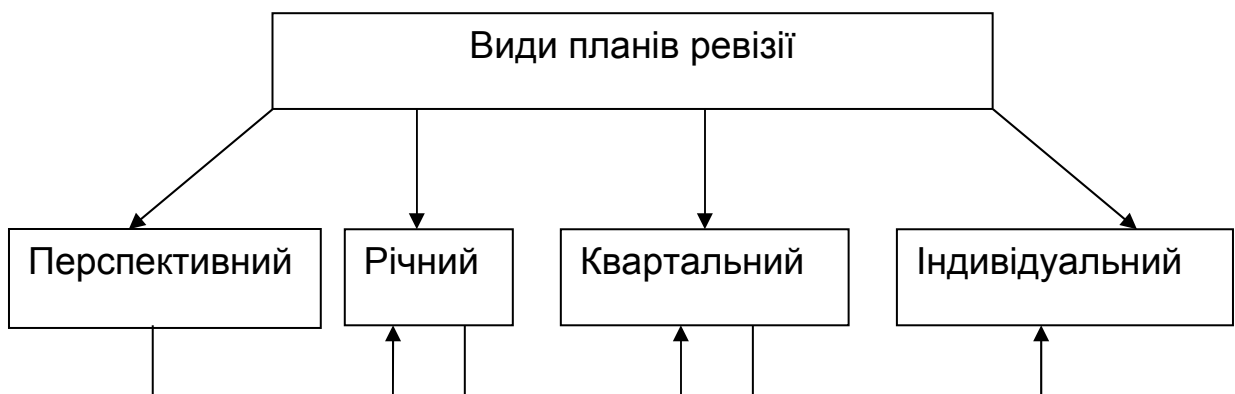

Рис. 5.4. Види планів ревізії

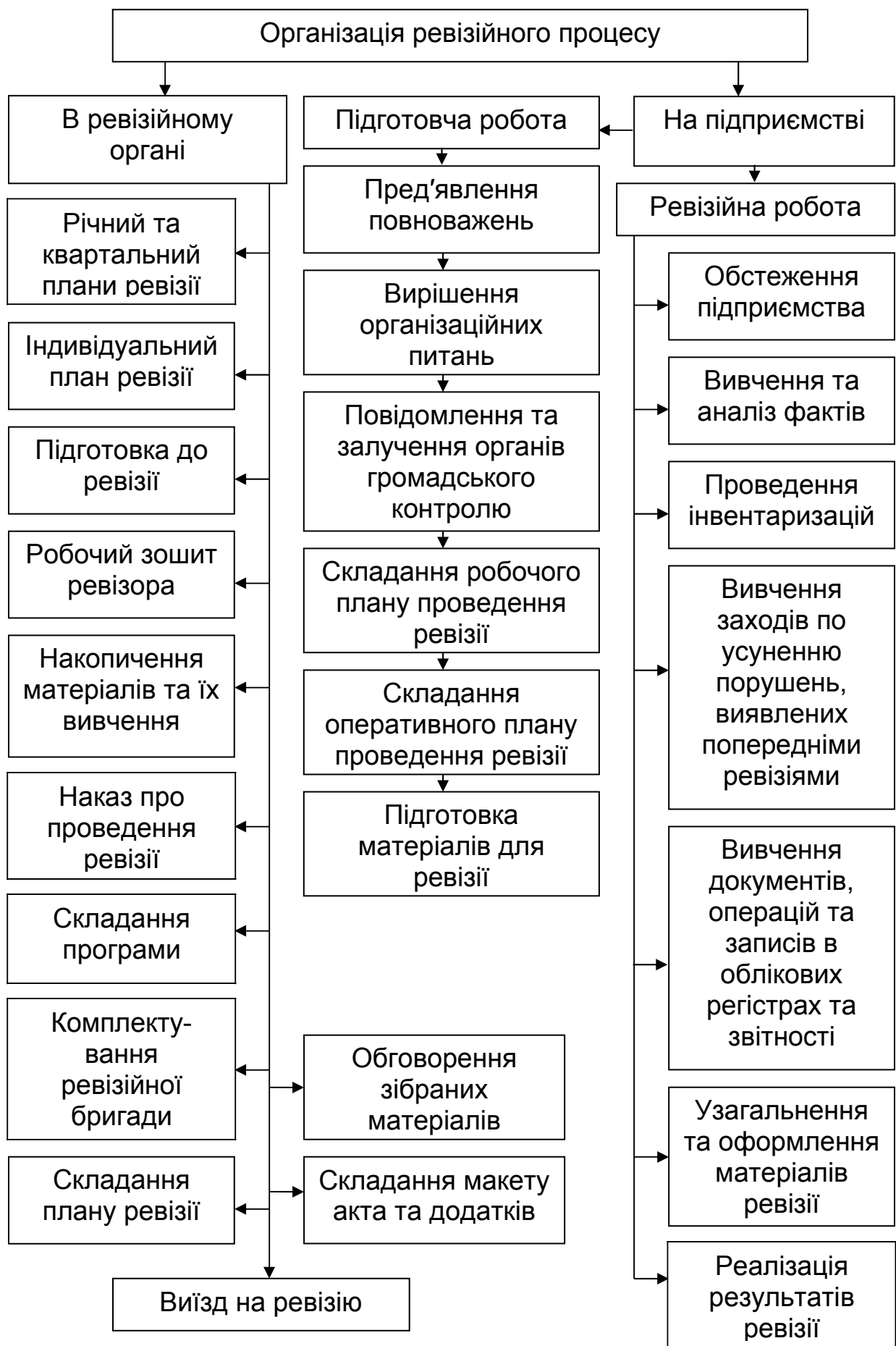

Рис. 5.5. Організація ревізійного процесу

Рис. 5.6. Класифікаційні ознаки документів у ревізії

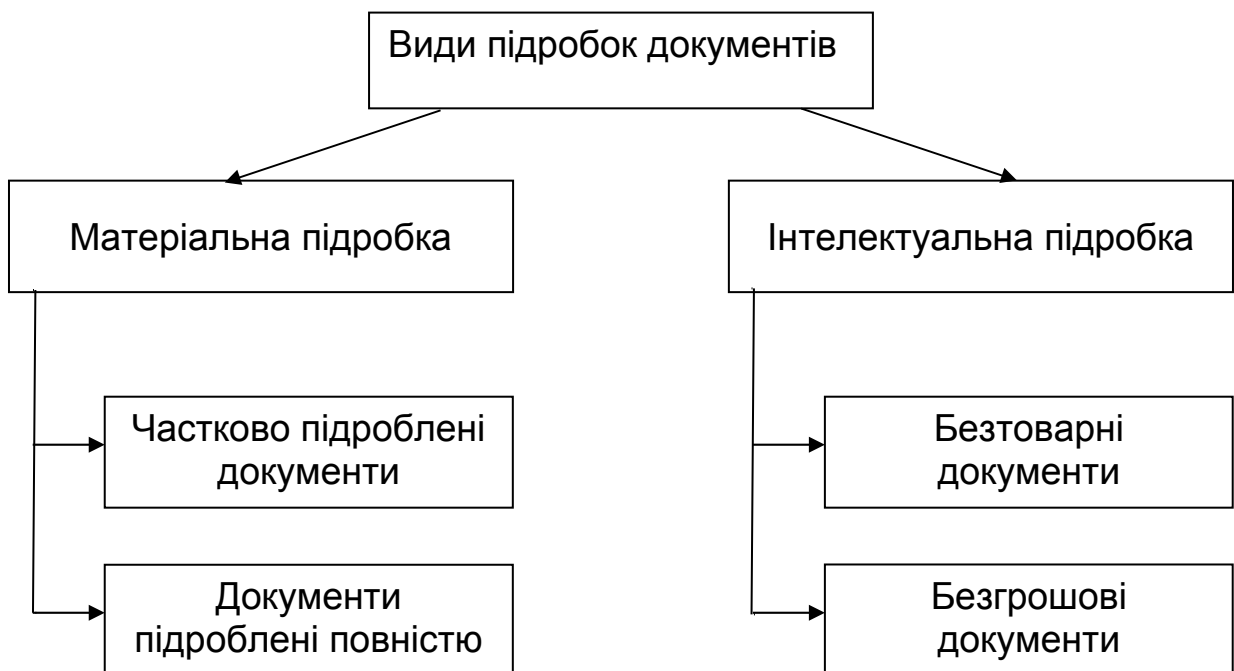

Рис. 5.7. Види підробок документів

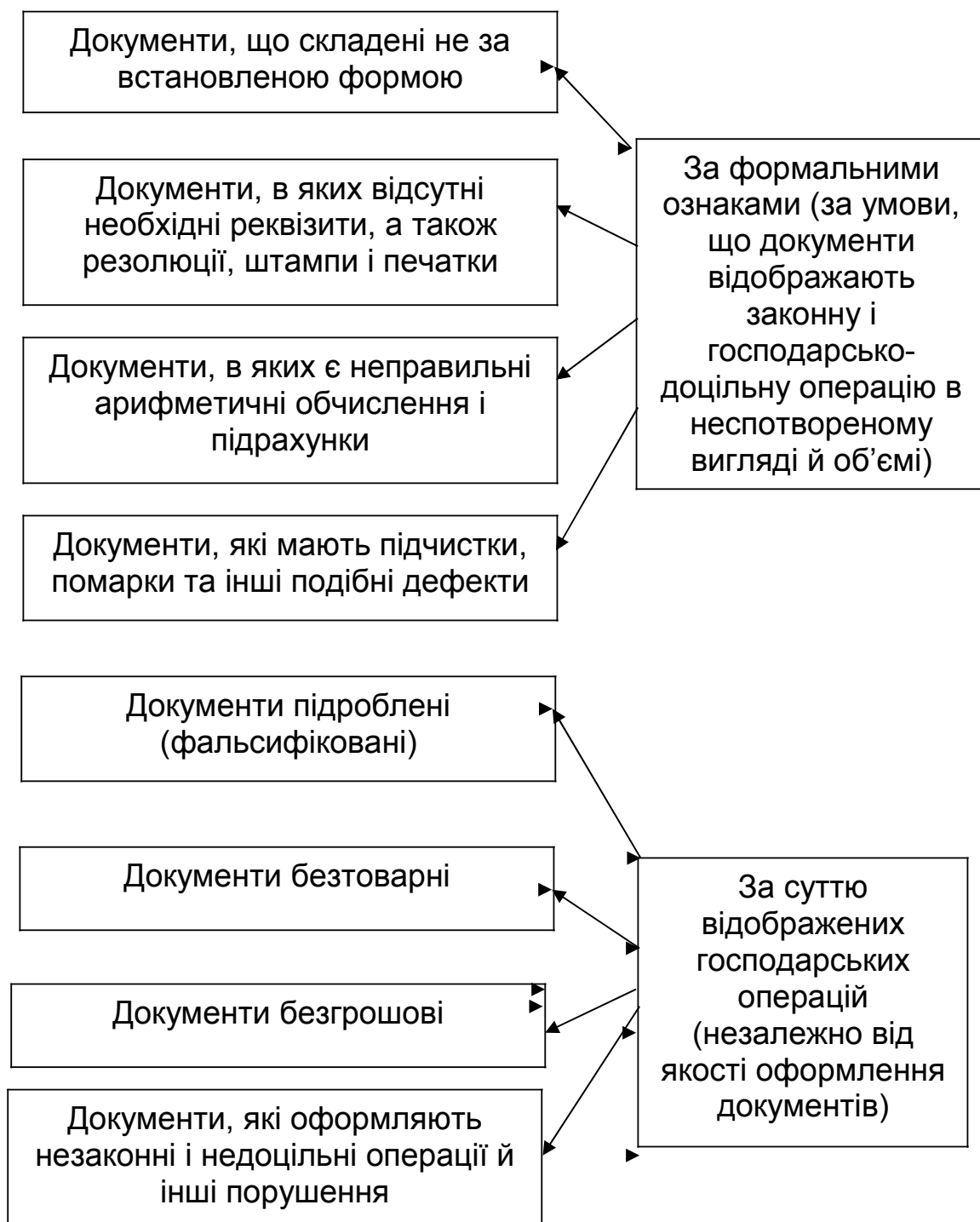

Рис. 5.8. Види недоброякісних документів

Рис. 5.9. Прийоми фактичного контролю

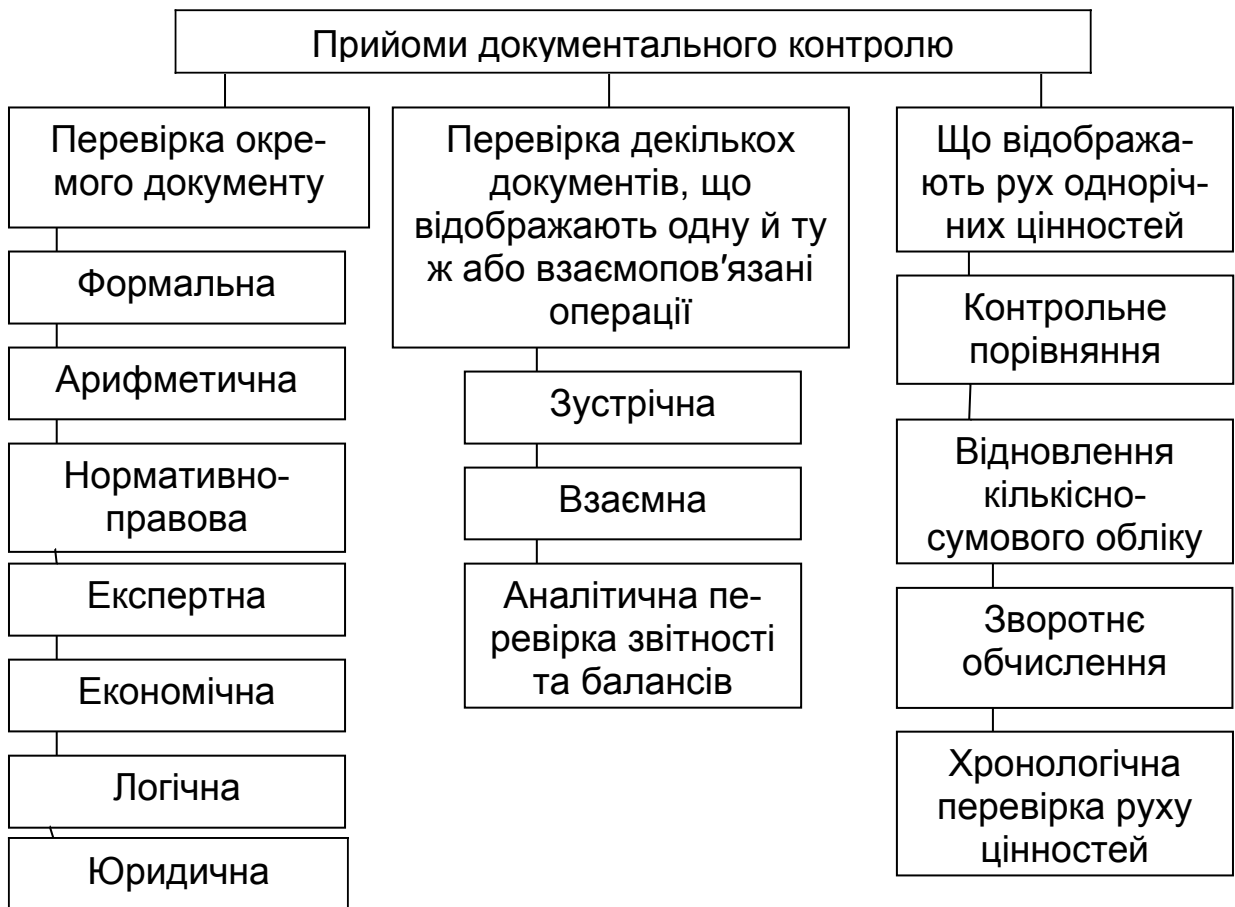

Рис. 5.10. Прийоми документального контролю

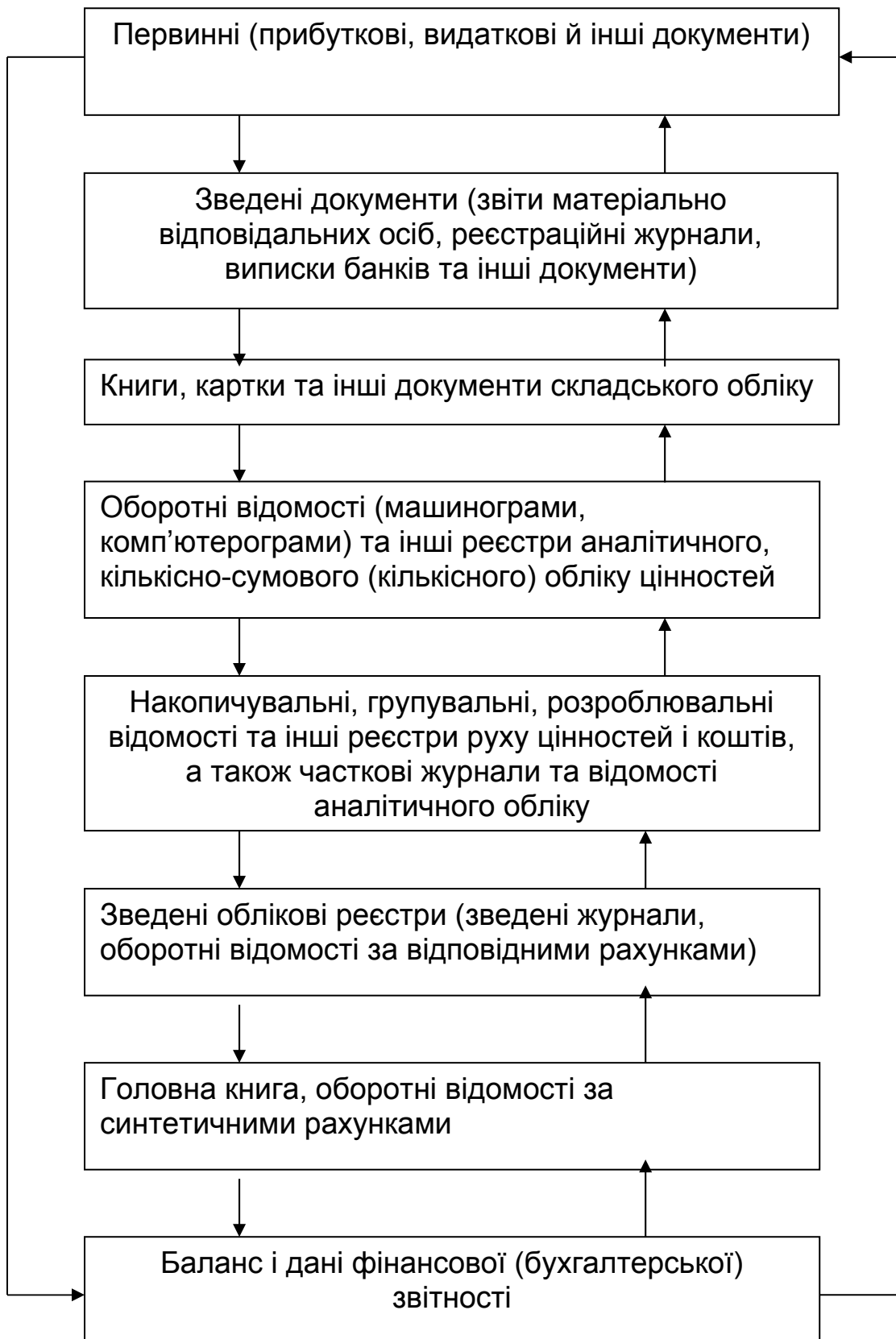

Рис. 5.11. Послідовність перевірки облікової документації

МОДУЛЬ 2. Ревізія діяльності підприємств, установ та організацій

Тема 6. Особливості контролю в бюджетних установах, організаціях та на промислових підприємствах

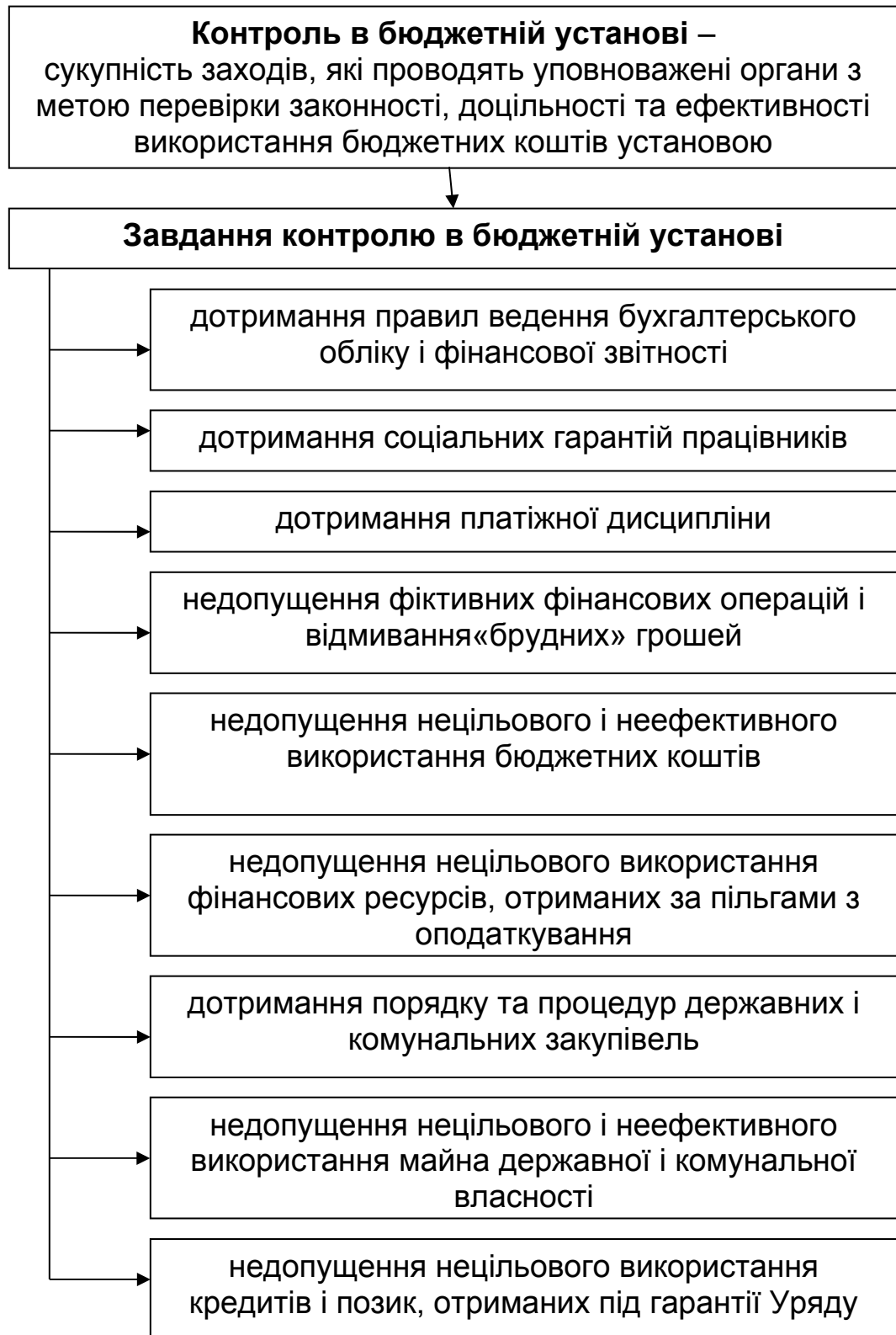

Рис. 6.1. Завдання контролю в бюджетній установі

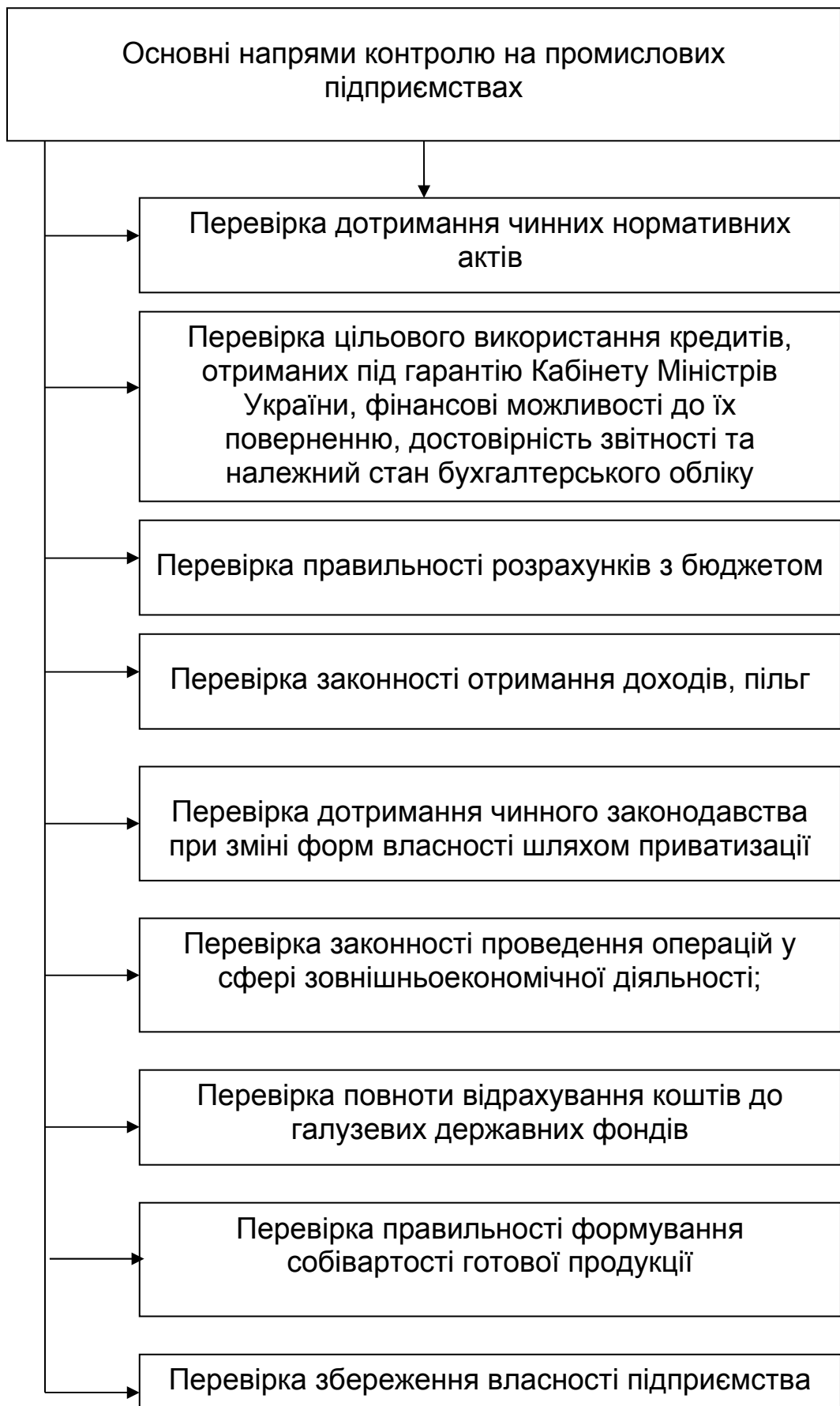

Рис. 6.2. Основні напрями контролю на промислових підприємствах

Тема 7. Ревізія касових і банківських операцій

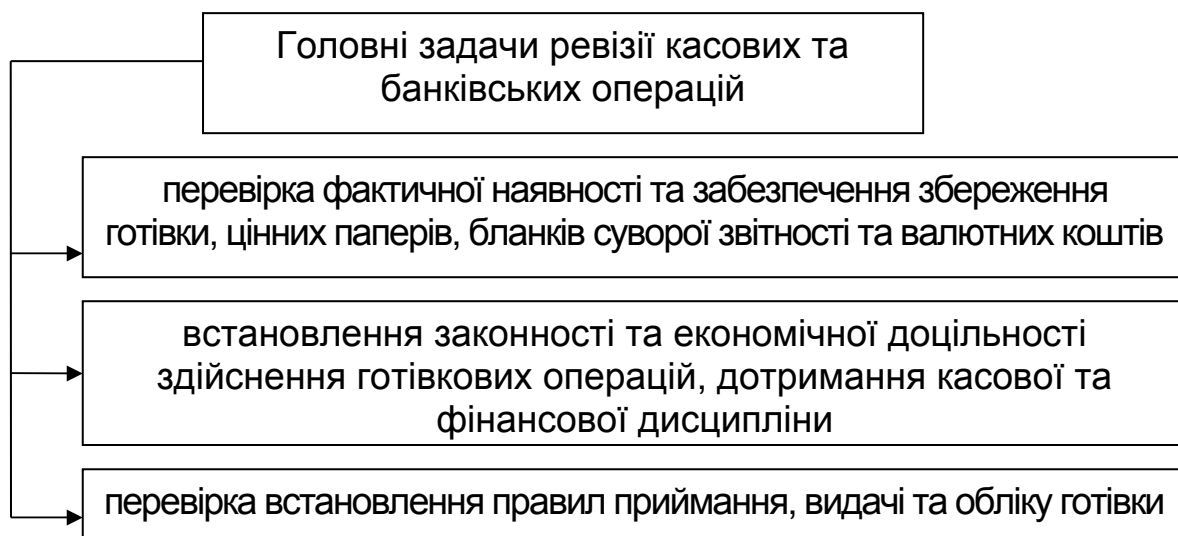

Рис. 7.1. Головні задачі ревізії касових та банківських операцій

Рис. 7.2. Джерела інформації при ревізії касових та банківських операцій

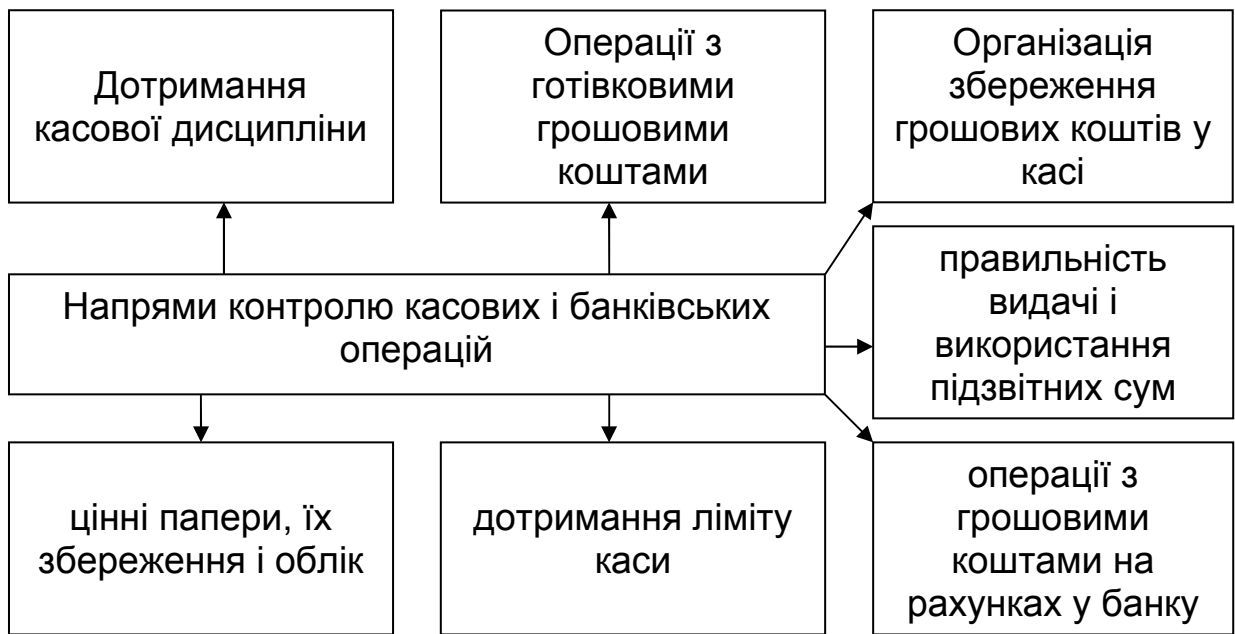

Рис. 7.3. Напрями контролю касових і банківських операцій

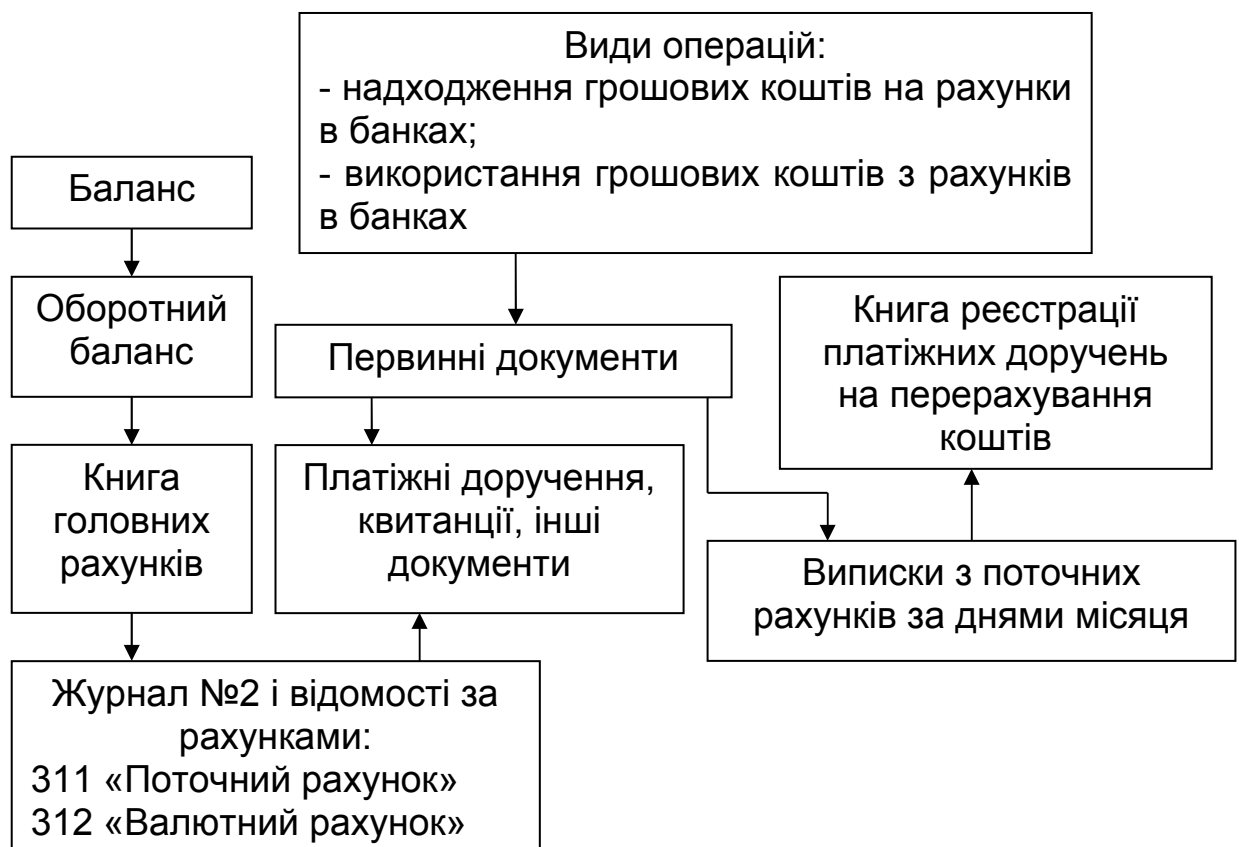

Рис. 7.4. Схема контролю операцій по грошових коштах на поточних і валютних рахунках підприємств

Тема 8. Ревізія розрахунків

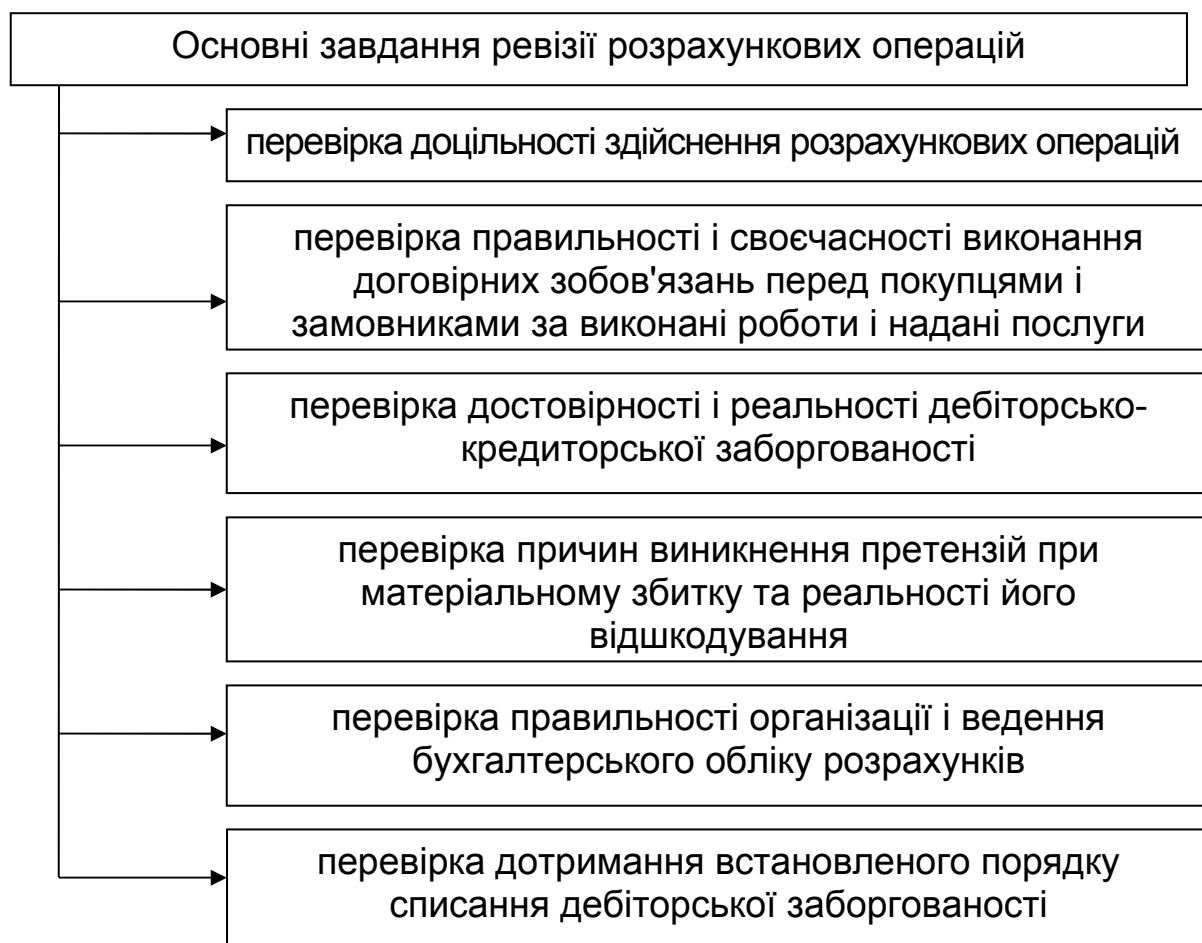

Рис. 8.1. Основні завдання ревізії розрахункових операцій

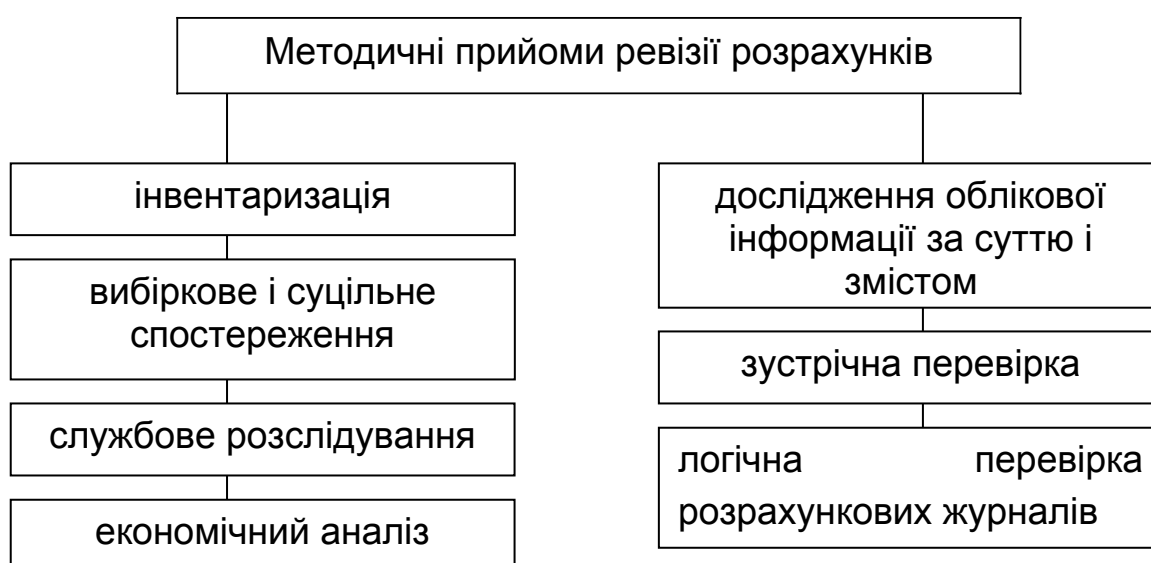

Рис. 8.2. Методичні прийоми ревізії розрахунків

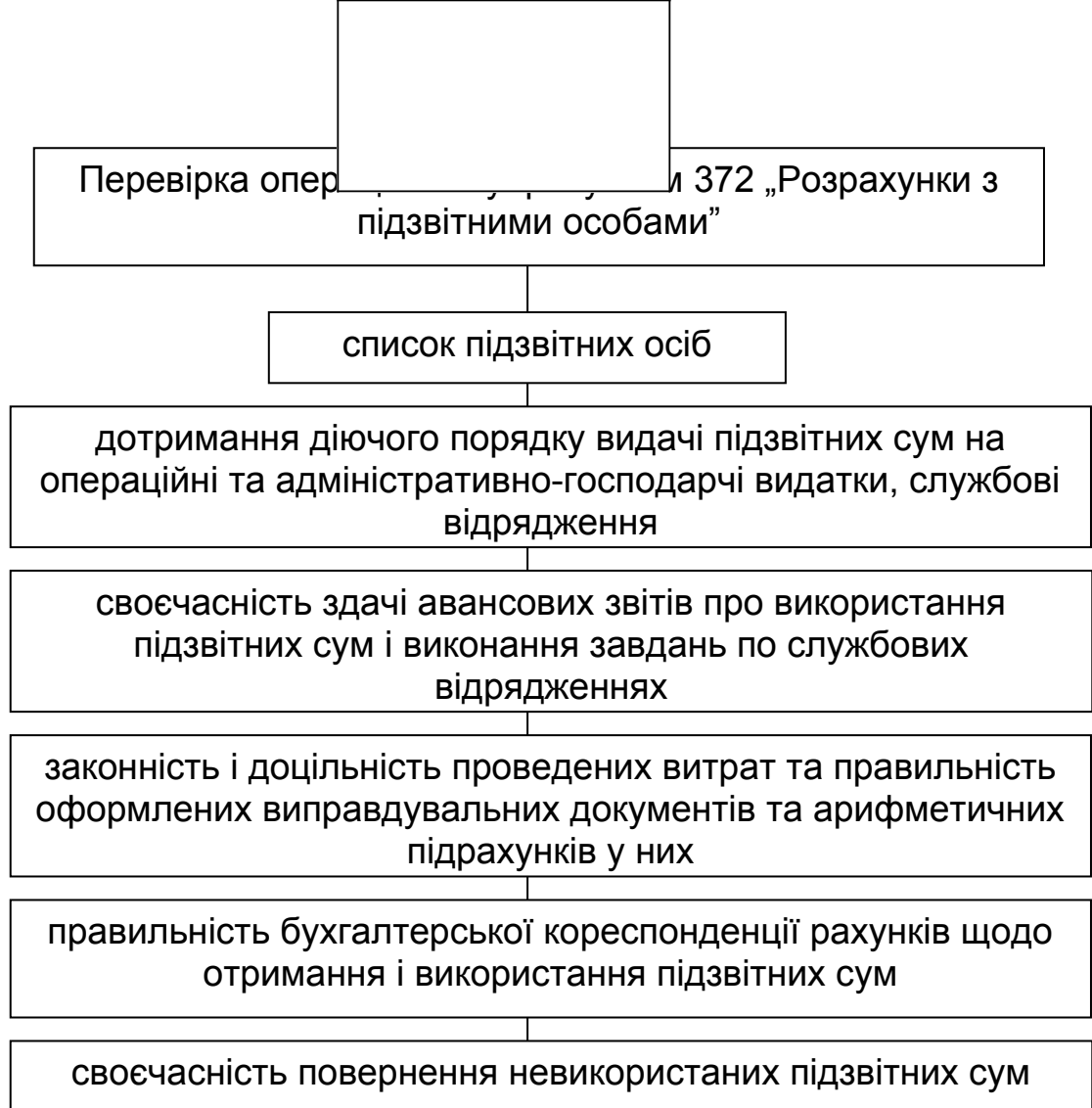

Рис. 8.3. Порядок перевірки розрахунків з підзвітними особами

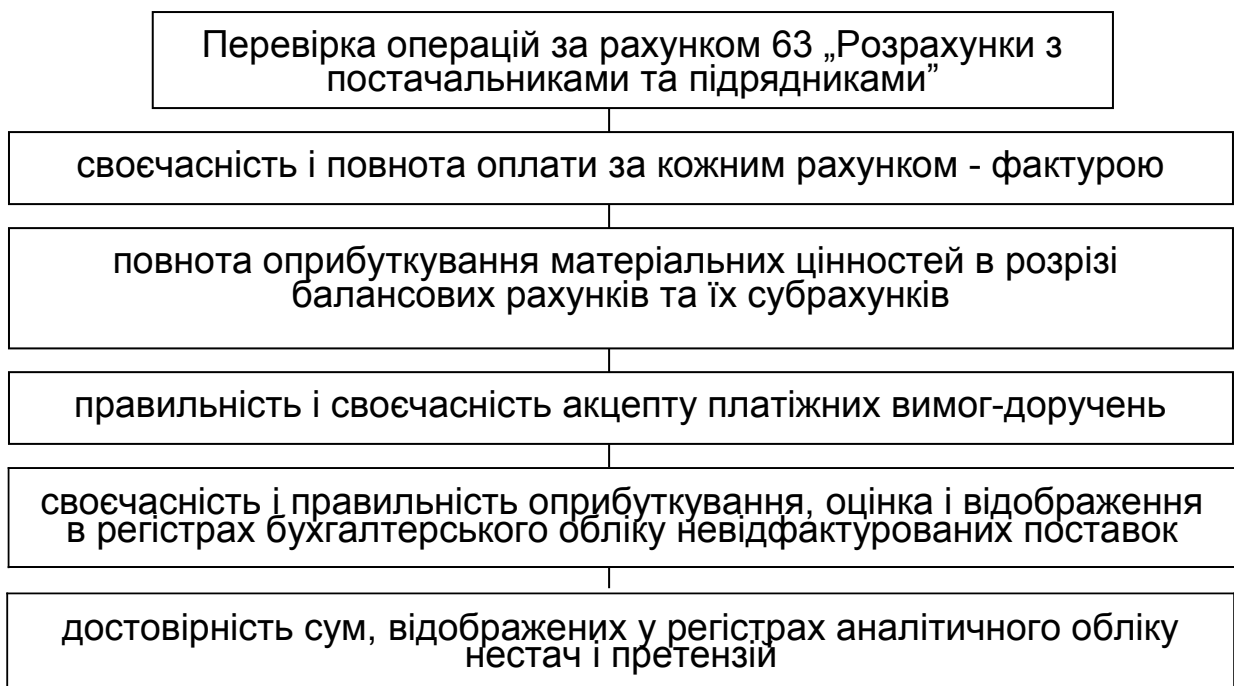

Рис. 8.4. Порядок перевірки розрахунків з постачальниками

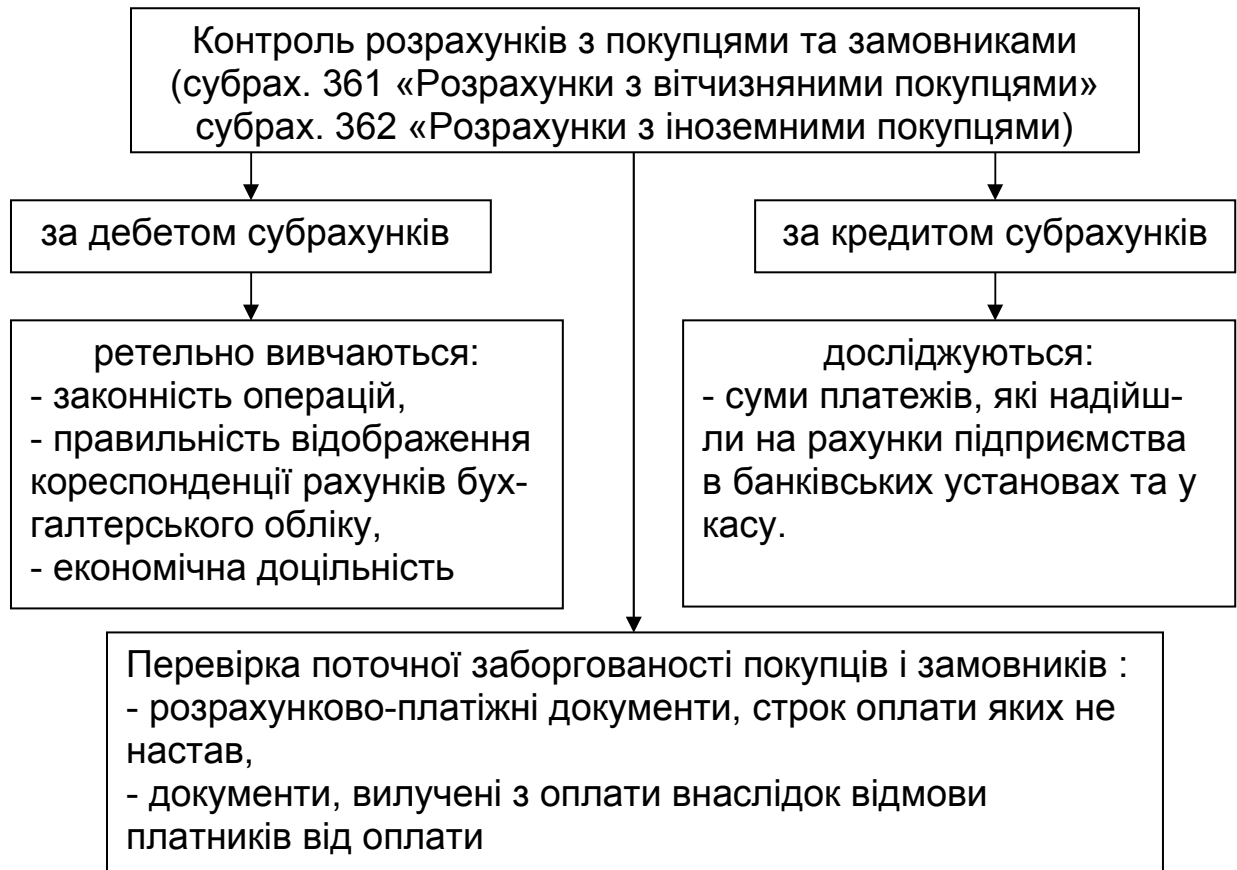

Рис. 8.5. Контроль розрахунків з покупцями та замовниками

Тема 9. Ревізія операцій з основними засобами та нематеріальними активами

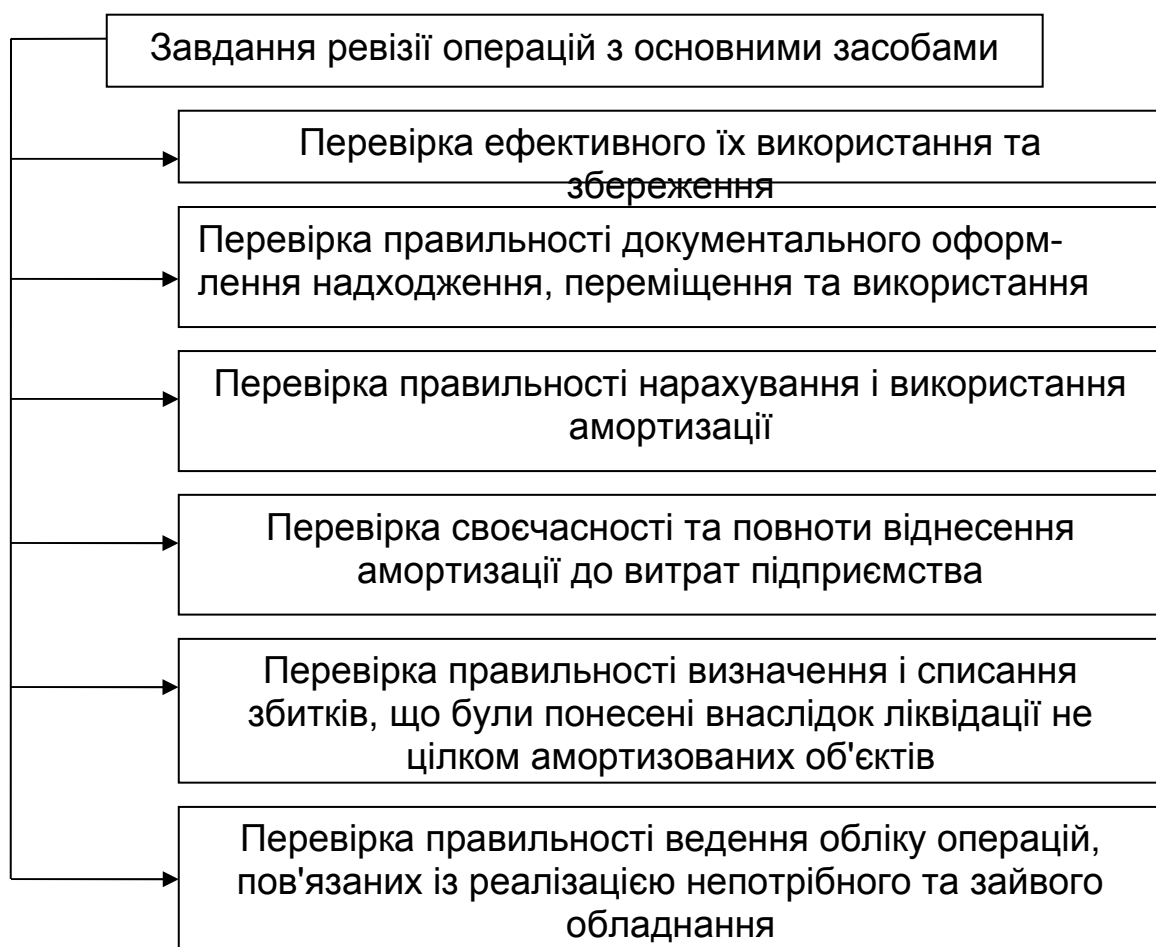

Рис. 9.1. Завдання ревізії операцій з основними засобами

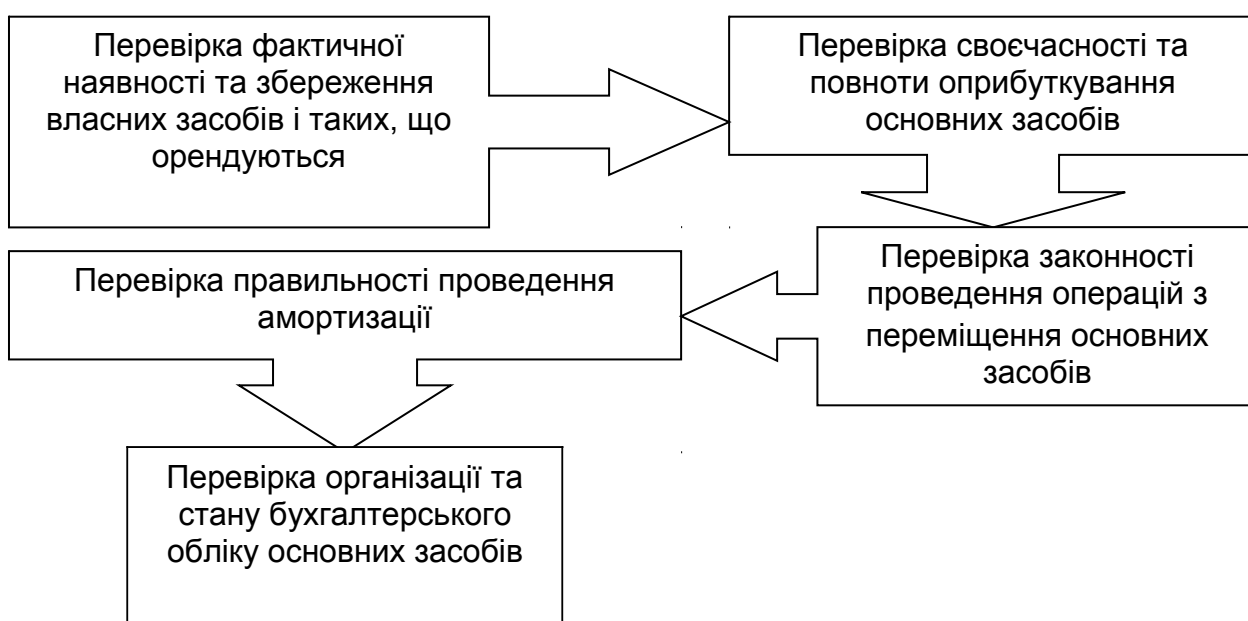

Рис. 9.2. Послідовність проведення ревізії основних засобів

Рис. 9.3. Схема перевірки операцій з надходження і вибуття основних засобів (фондів)

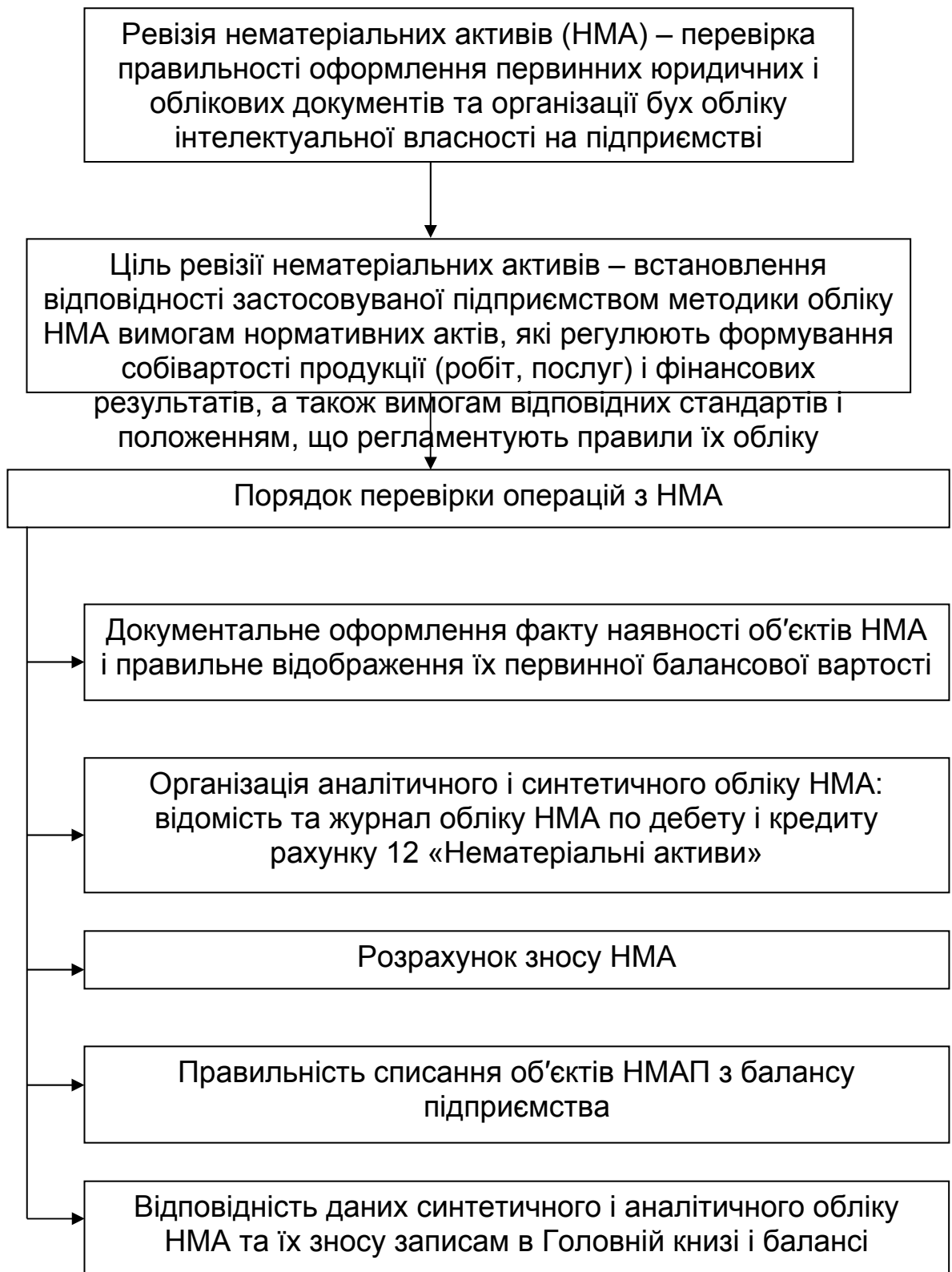

Рис. 9.4. Контроль операцій з нематеріальними активами

Тема 10. Ревізія операцій з товарно-матеріальними цінностями

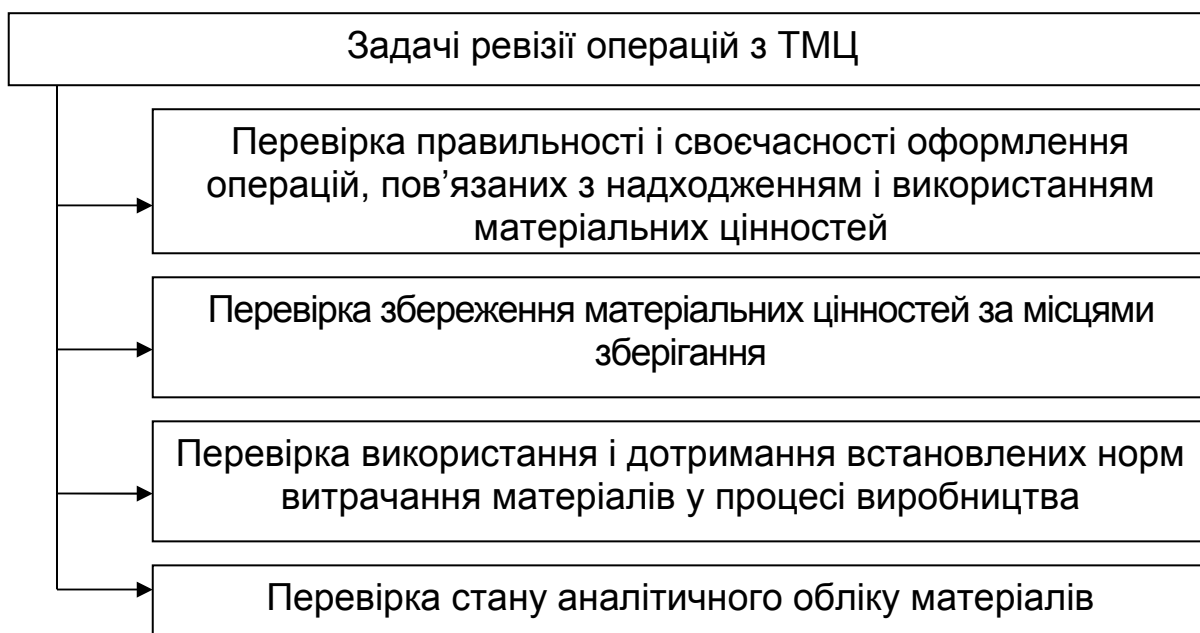

Рис. 10.1. Задачі ревізії операцій з товарно-матеріальними цінностями

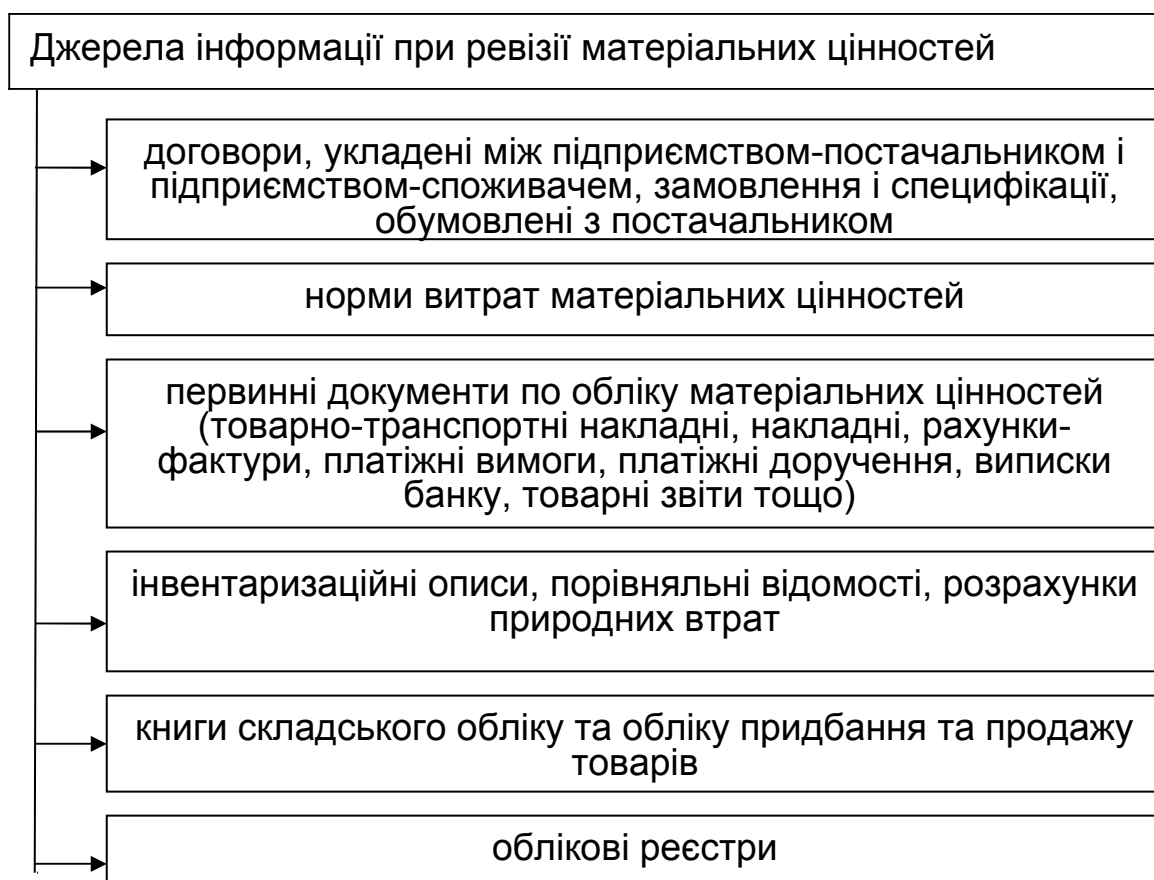

Рис. 10.2. Джерела інформації при ревізії ТМЦ

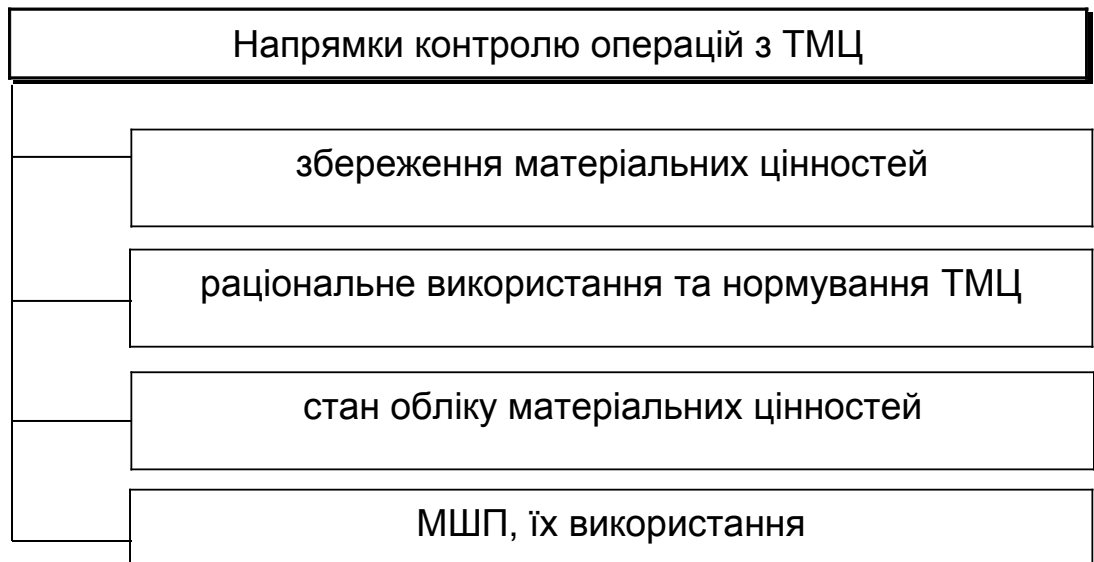

Рис. 10.3. Напрями ревізії операцій із товарно-матеріальними цінностями

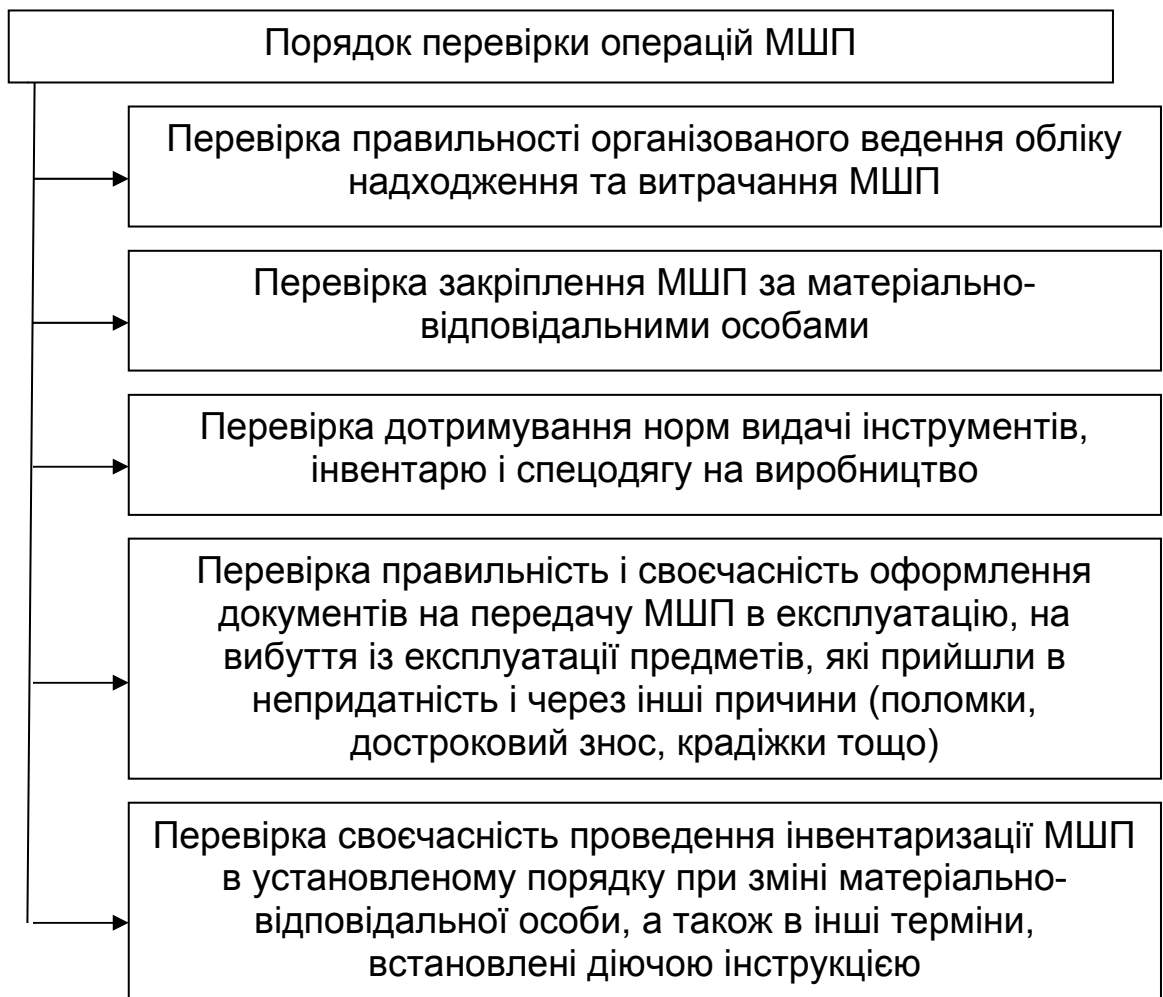

Рис.10.4. Порядок перевірки операцій з малоцінними і швидкозношуваними предметами

Тема 11. Ревізія праці та її оплати

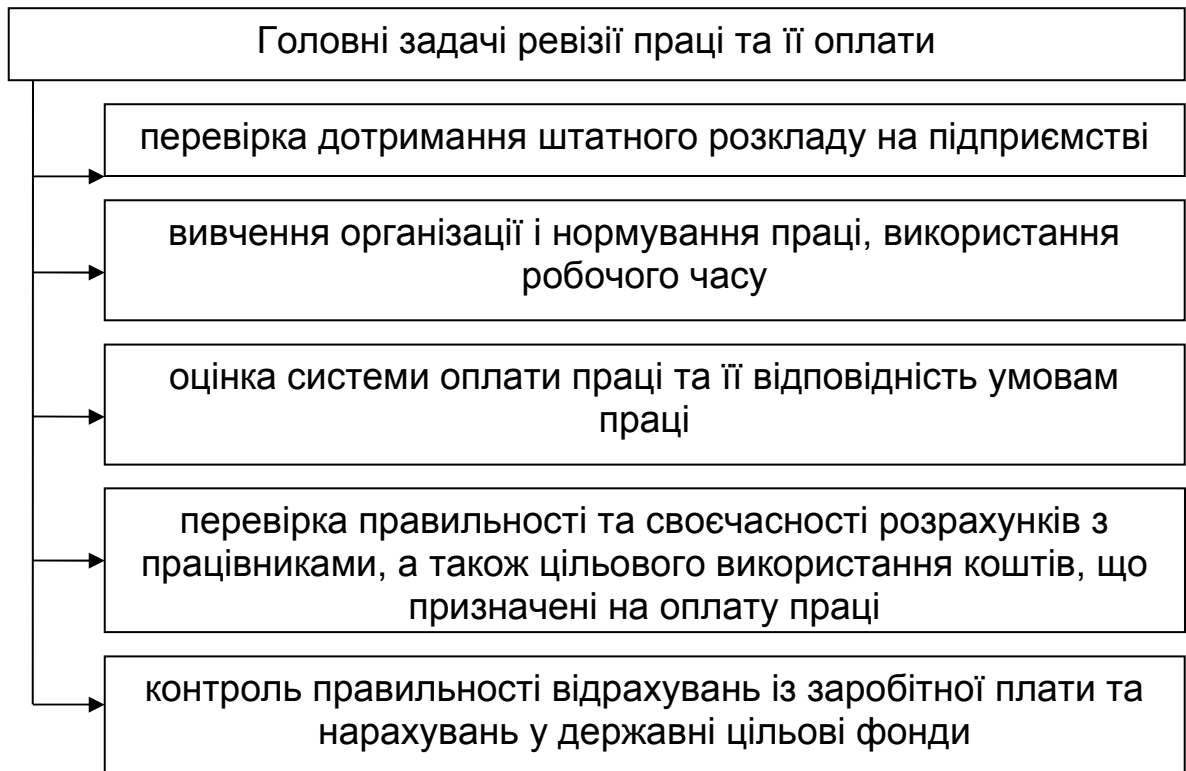

Рис. 11.1 Головні задачі ревізії праці та її оплати

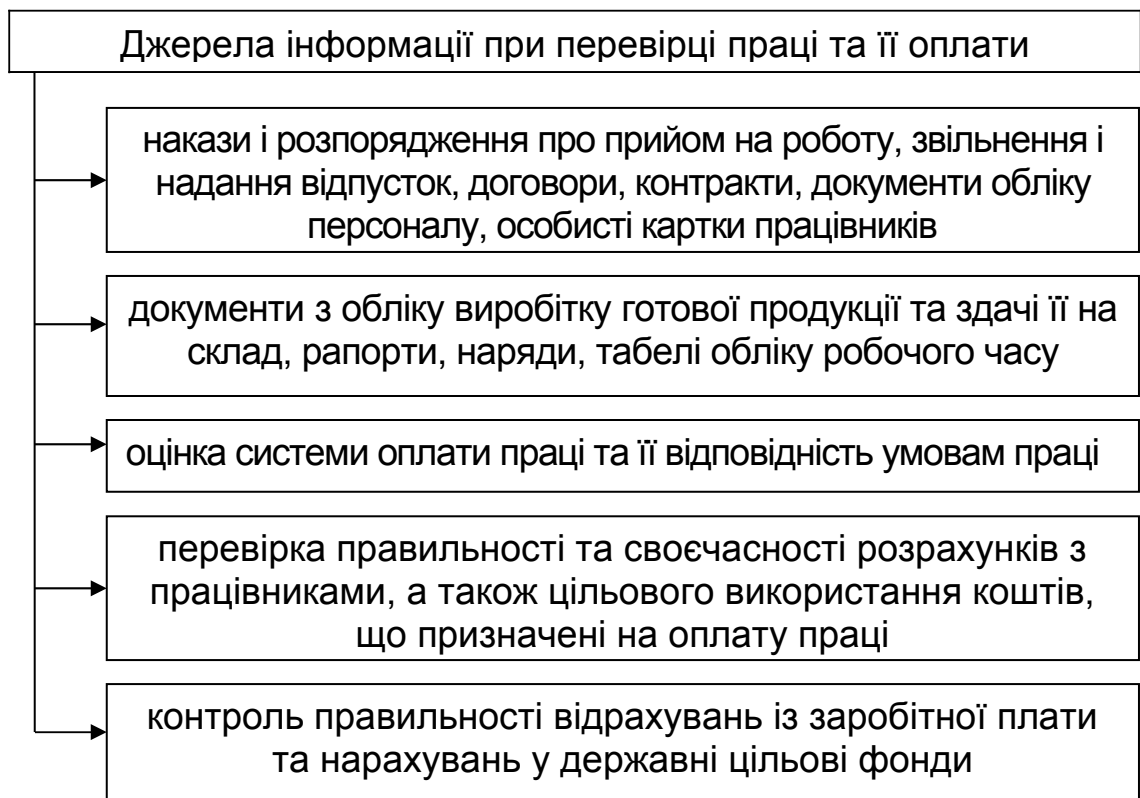

Рис. 11.2. Джерела інформації при перевірці праці та її оплати

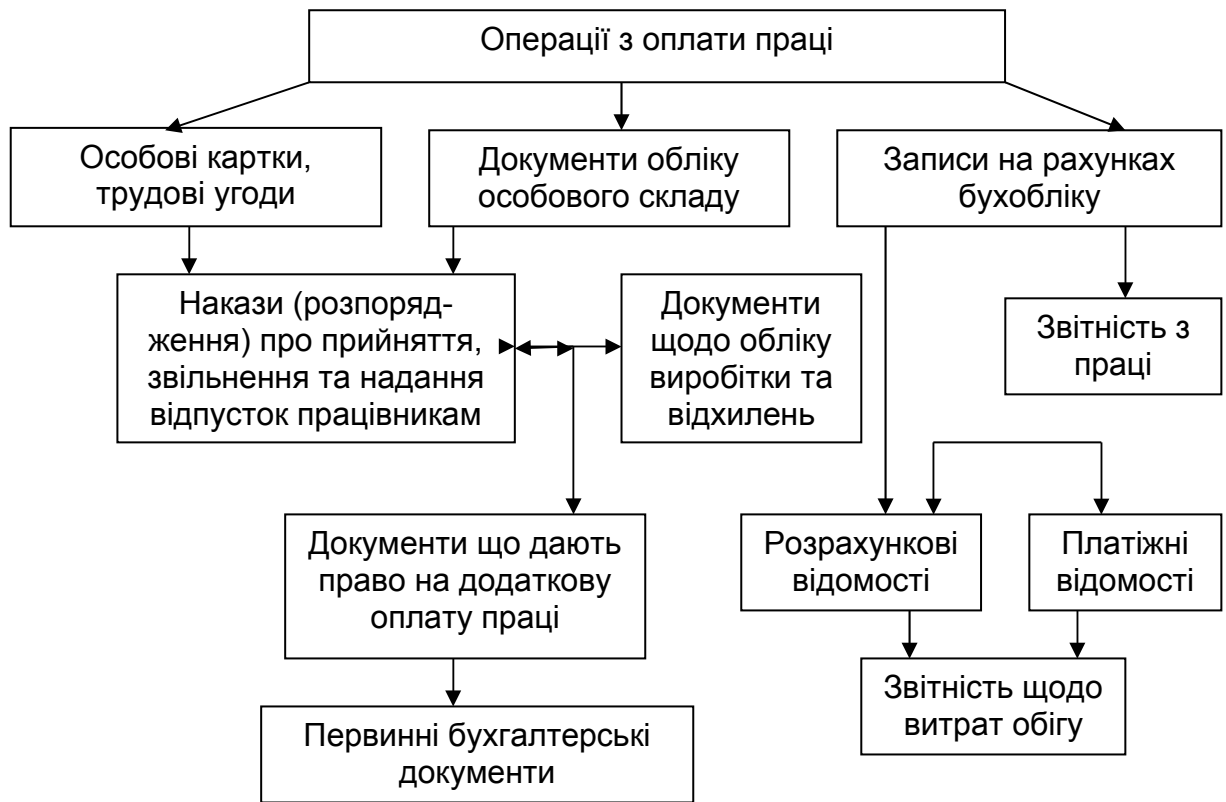

Рис. 11.3. Послідовність контролю операцій з оплати праці

Рис. 11.4. Процес контролю розрахунків з оплати праці

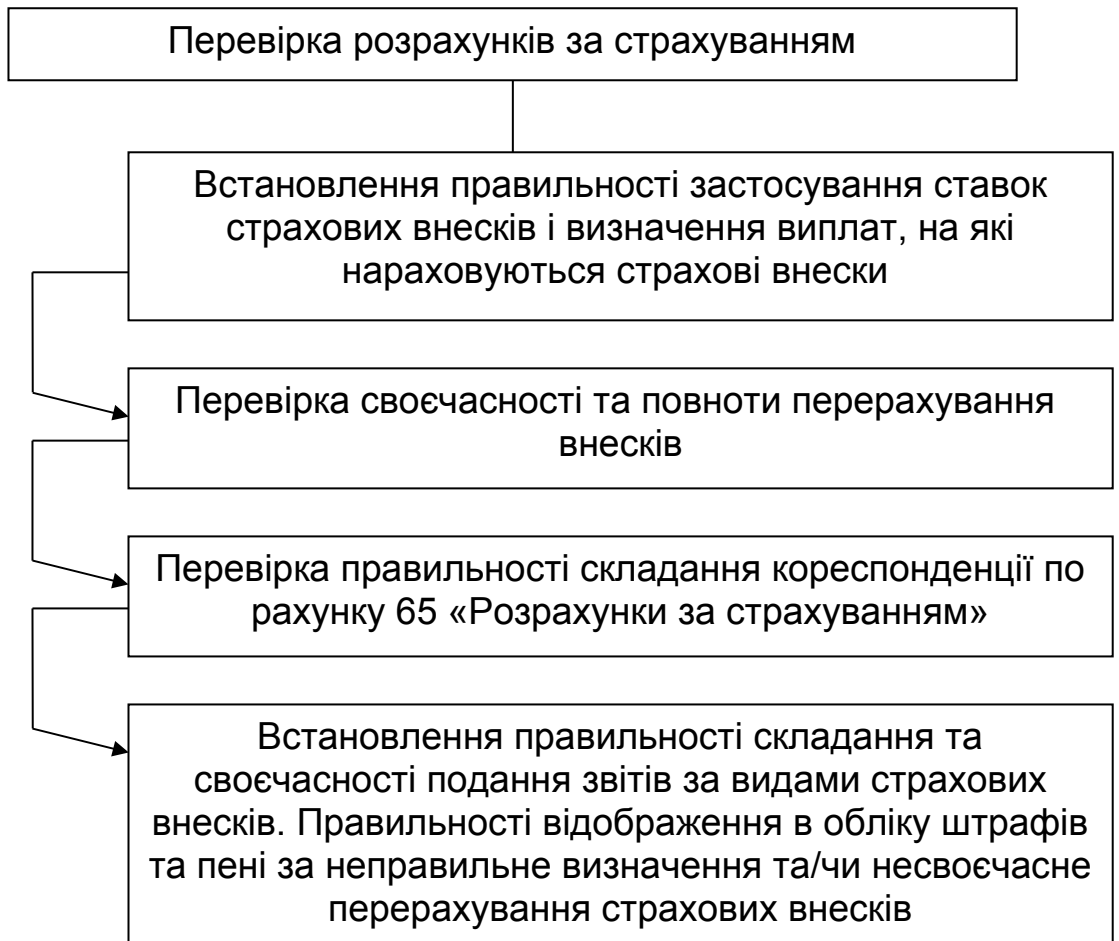

Рис. 11.5. Порядок проведення перевірки розрахунків за страхуванням

Тема 12. Ревізія виробництва та реалізації промислової продукції

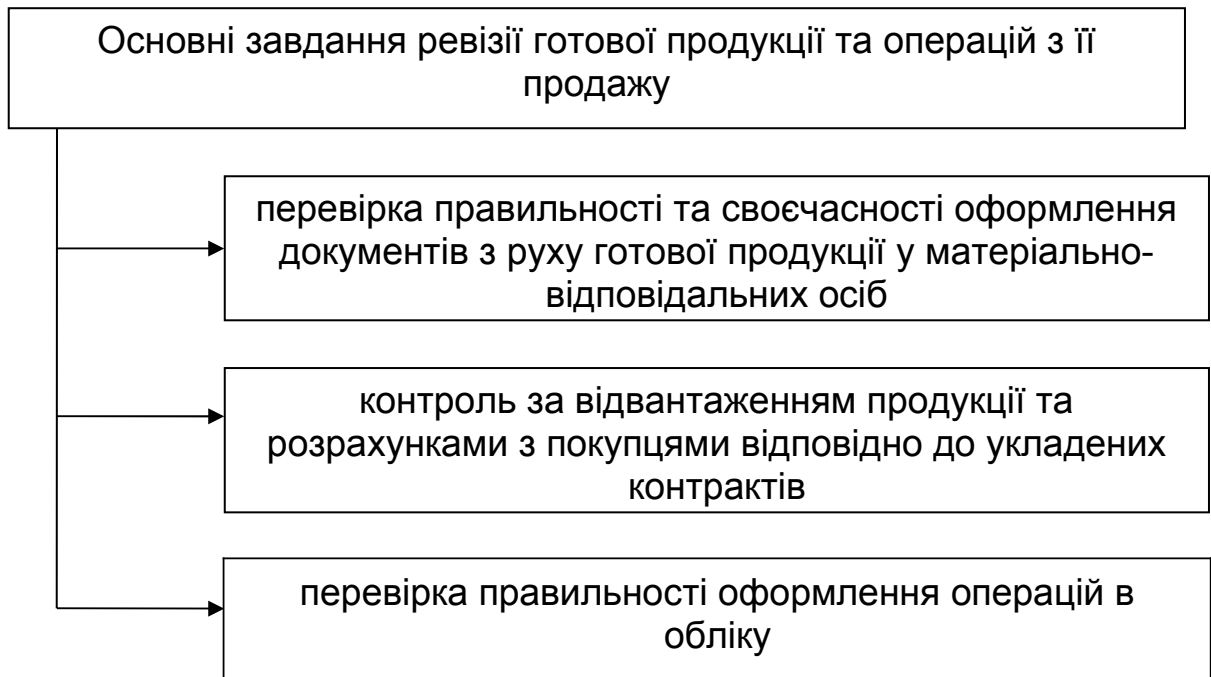

Рис. 12.1. Основні завдання ревізії готової продукції та операцій з її продажу

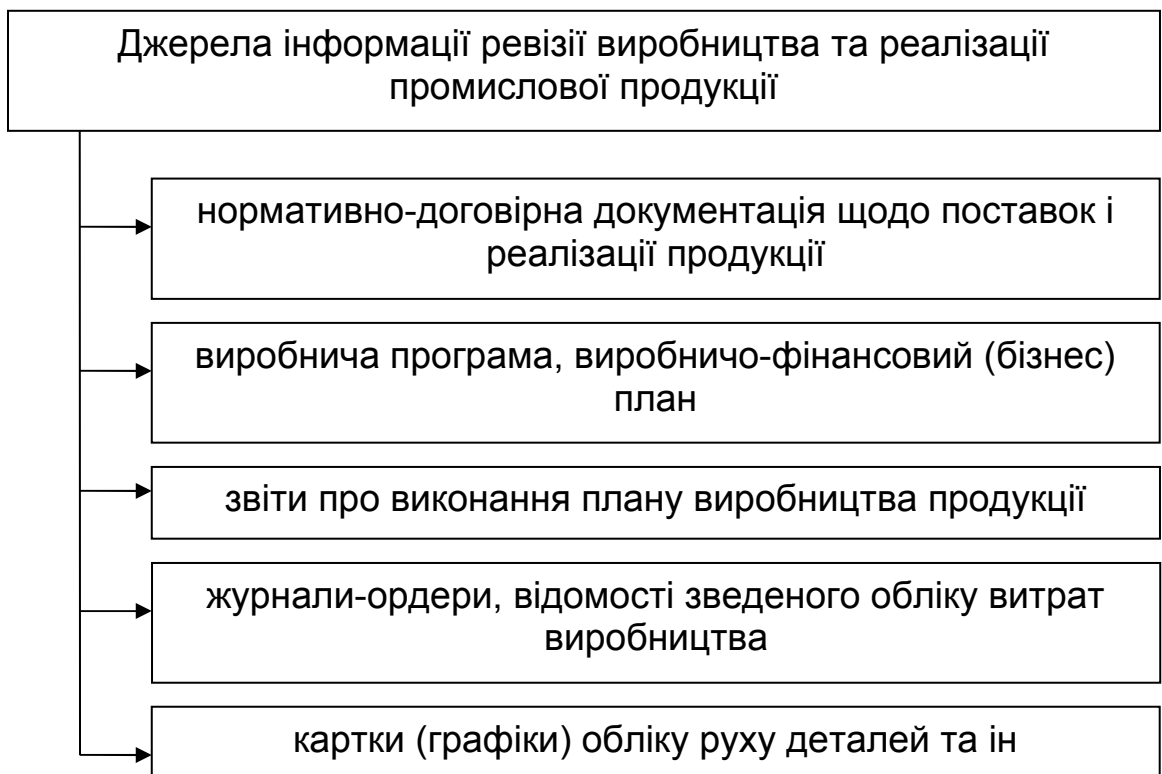

Рис. 12.2. Джерела інформації щодо ревізії виробництва та реалізації промислової продукції

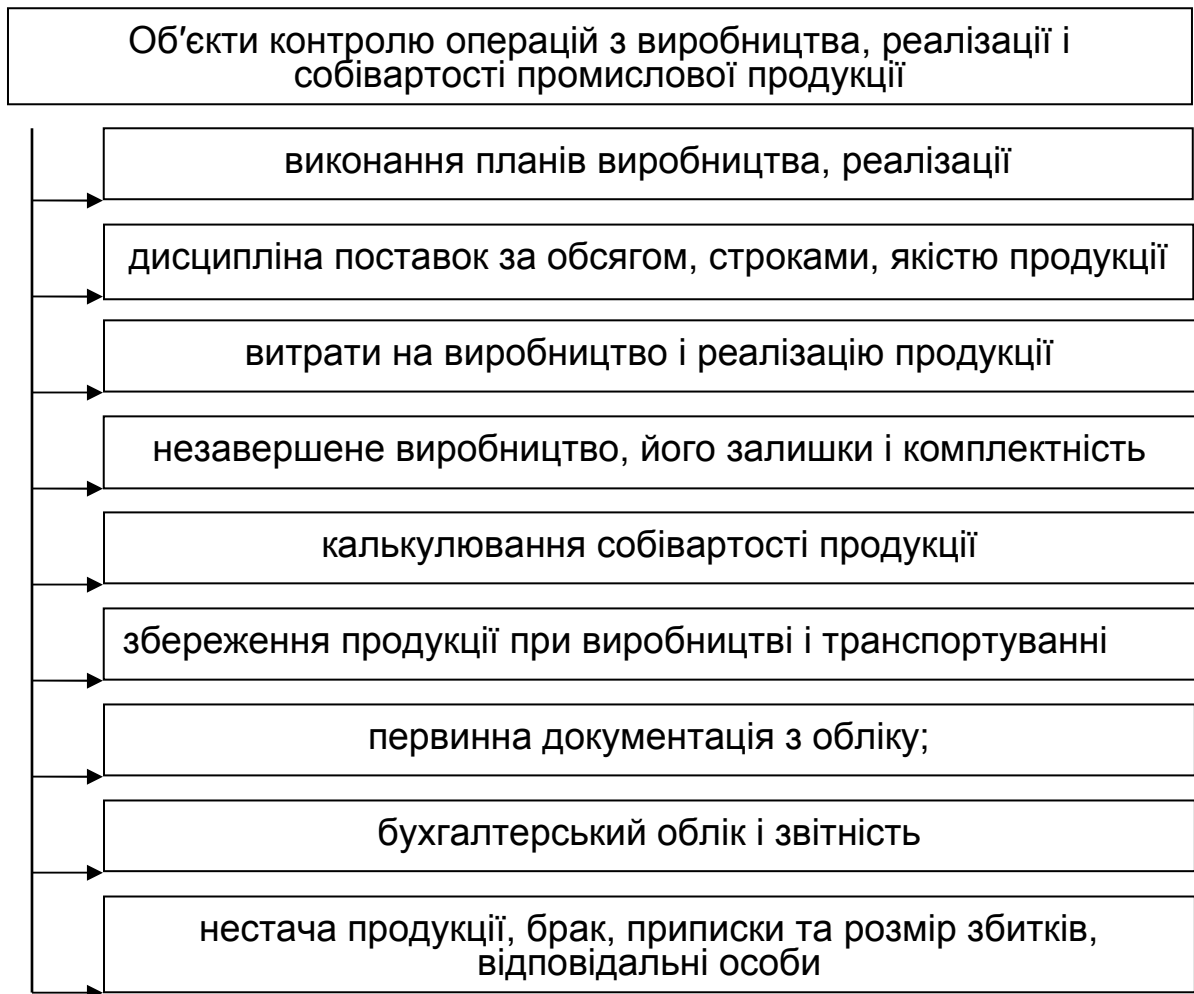

Рис.12.3. Об'єкти контролю операцій з виробництва, реалізації і собівартості промислової продукції

Рис. 12.4. Напрями ревізії операцій щодо випуску і реалізації продукції

Тема 13. Ревізія результатів діяльності та власного капіталу підприємства

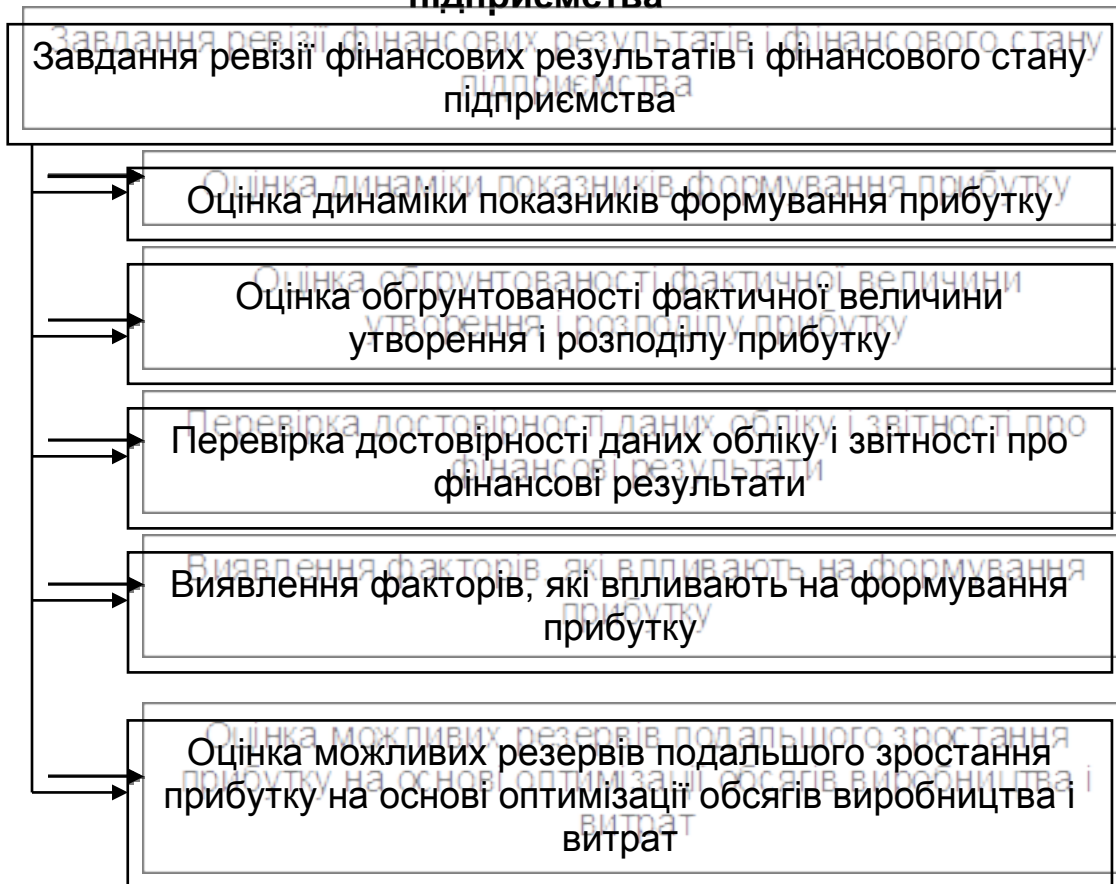

Рис. 13.1. Завдання ревізії фінансових результатів і фінансового стану підприємства

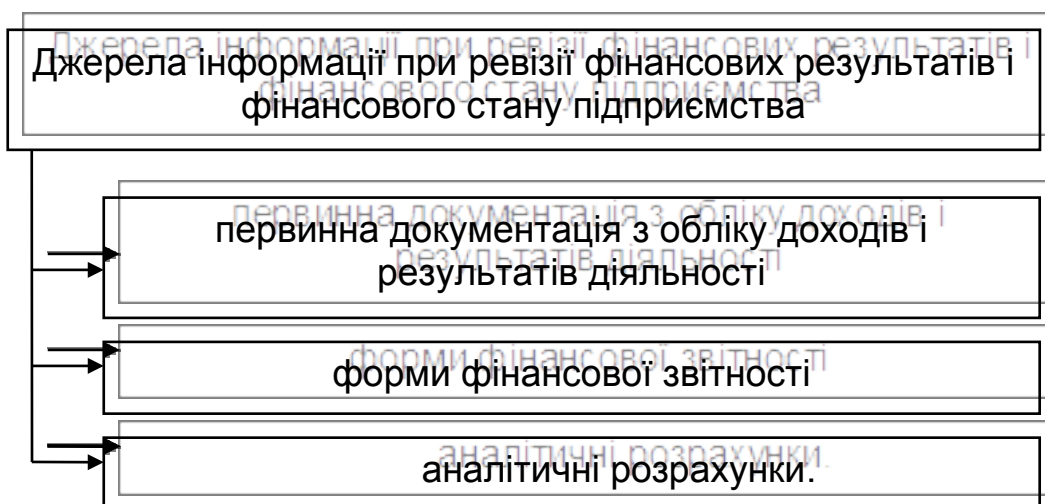

Рис. 13.2. Джерела інформації при ревізії фінансових результатів і фінансового стану підприємства

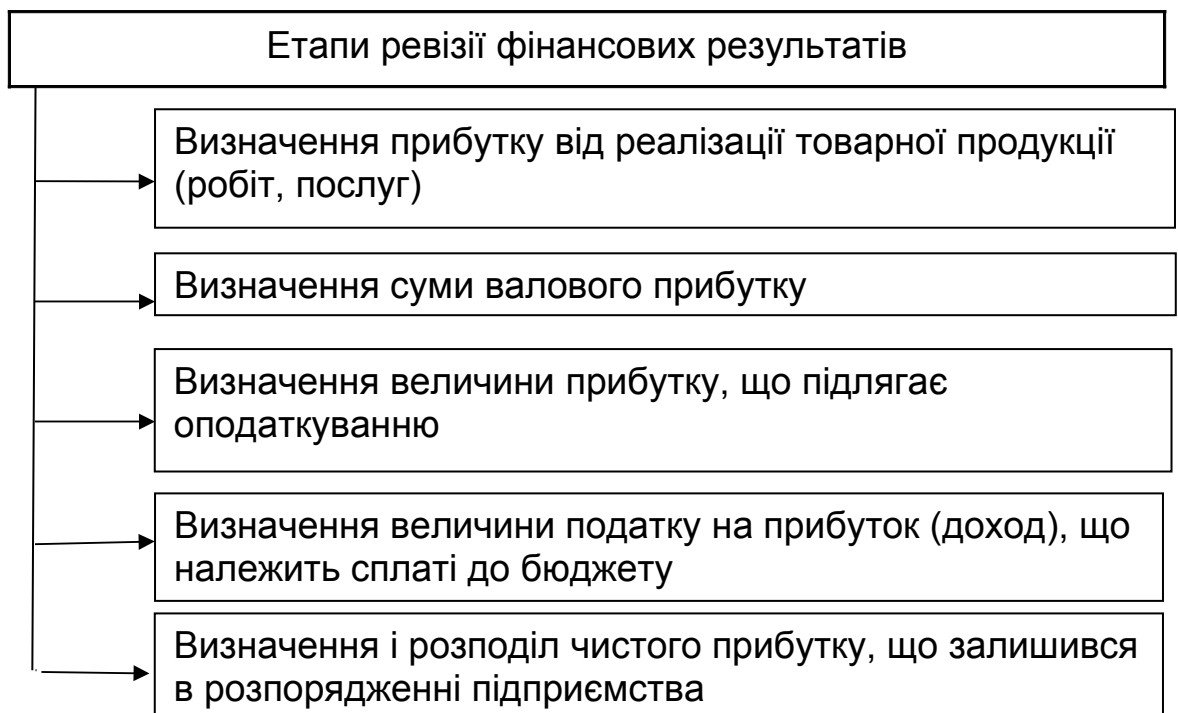

Рис. 13.3. Етапи ревізії фінансових результатів

Тема 14. Ревізія стану бухгалтерського обліку і звітності

Рис 14.1. Завдання перевірки стану бухгалтерського обліку та звітності

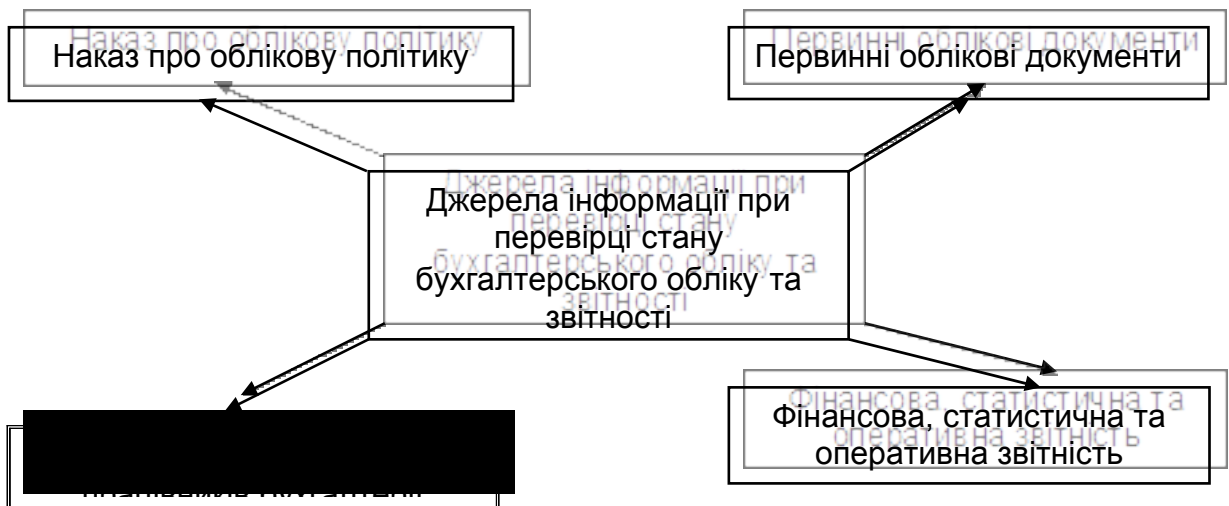

Рис. 14.2. Джерела інформації при перевірці стану бухгалтерського обліку та звітності

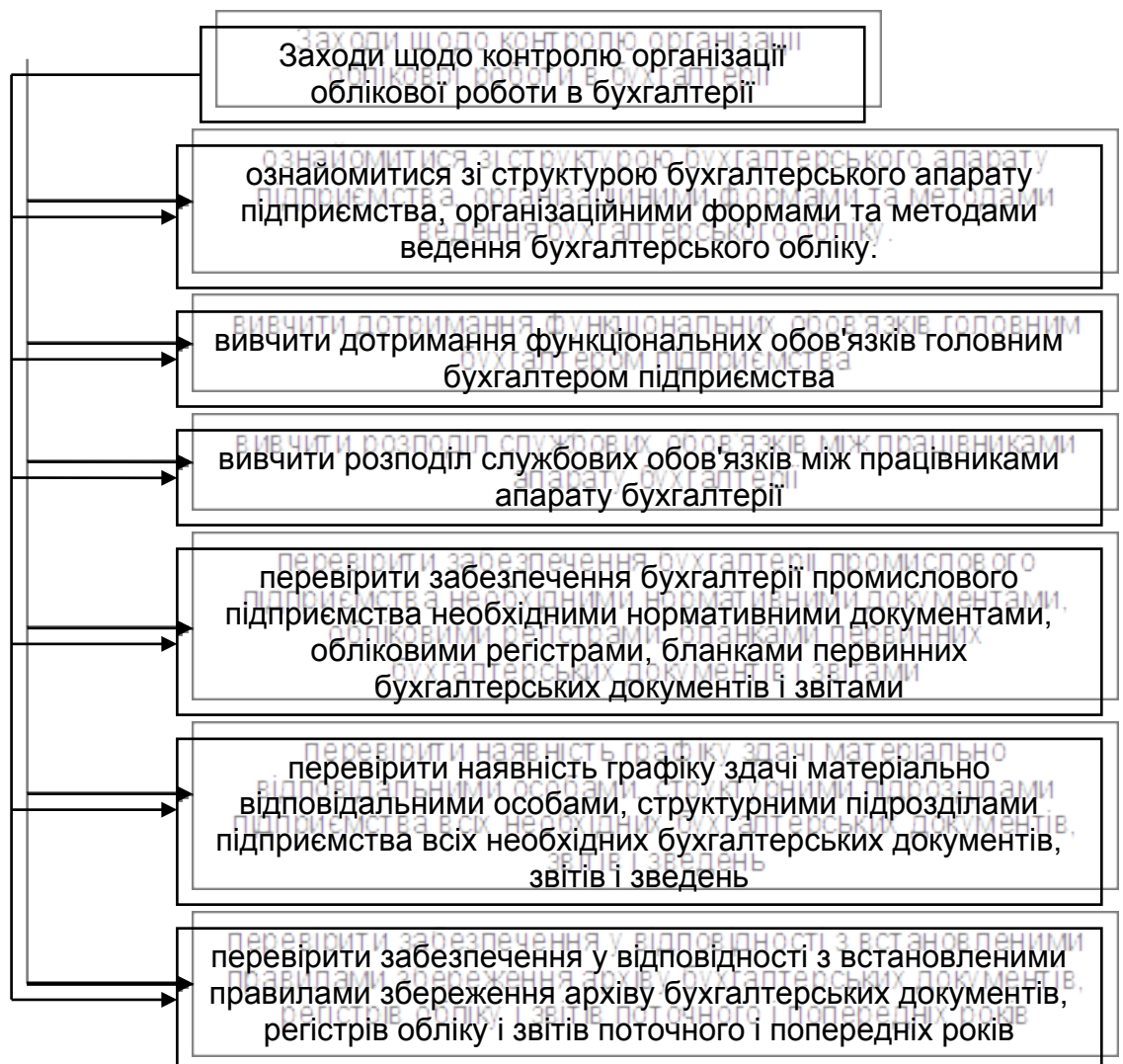

Рис. 14.3 Заходи щодо контролю організації облікової роботи в бухгалтерії

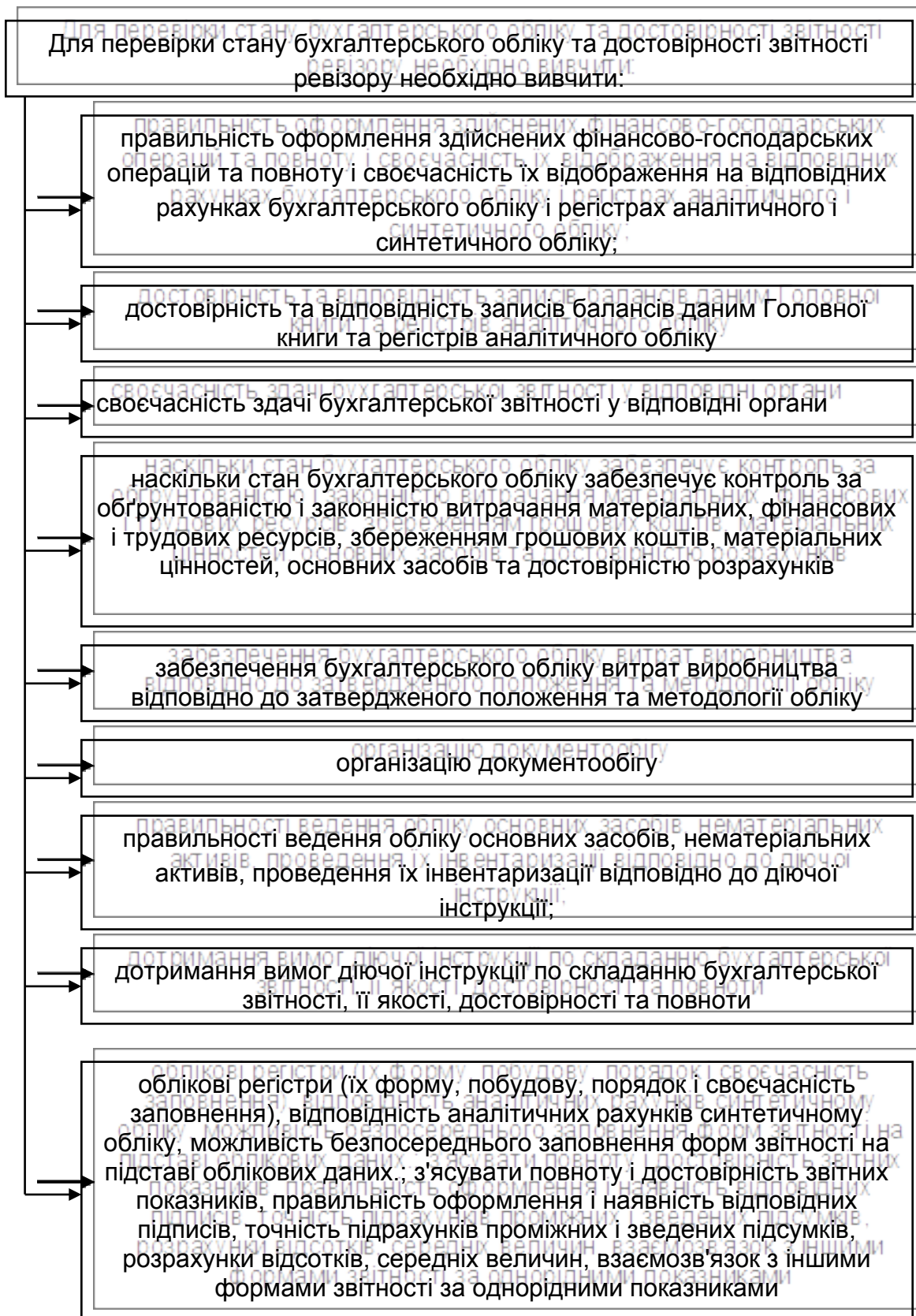

Рис. 14.4 Порядок перевірки стану бухгалтерського обліку та достовірності звітності

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ
Роздавальний матеріал з курсу "Контроль і ревізія"
для студентів напряму підготовки «Облік і аудит» денної форми
навчання

Укладач
Відповідальний за випуск
Редактор
Коректор

Бондаренко Олена Олександрівна
Дікань Л. В.

План 2009 р., Поз. №

Підп. до друку Формат 60*90 1/16. Папір ТАТРА. Друк офсетний.

Ум.- друк. арк.3 Обл.-вид. арк. Тираж 270 Зам. № Безкоштовно

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк №481 від 13.06.2001р.

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61001, м. Харків, пр.
Леніна, 9а